

REFORMA
2017

Nowi Tropiciiele

Podręcznik klasa 1 **część 4**

Drogi WSiP,

Nigdy bym nie publikowała publicznie książek wydawnictw, które działają na uczciwych zasadach.

Wasza firma jednak promuje masowy dodruk, całkowicie niepotrzebnych książek, które mogłyby być zastąpione wersjami elektronicznymi!

Co prawda e-booki są dostępne na waszej stronie, jednak:

- W przeciwieństwie do fizycznej książki, licencja na e-book kończy się po roku. Oznacza to, że jeżeli moja córka chciałaby powtórzyć sobie całą wiedzę do matury, musiałabym jej kupić wszystkie wasze książki od nowa.
- Waszych e-booków nie da się pobrać! Wymagają one dostęp do internetu, co uniemożliwia ich użycie na naszej wsi, gdzie zasięg jest ograniczony.
- Wasze e-booki nie działają na telefonach komórkowych!
- Wasze e-booki sprzedawane są po tej samej (albo wyższej) cenie co regulame książki. Cena e-booka powinna być niższa, gdyż e-booki wymagają elektronicznego czytnika (tabletu)!

Czas rozpocząć nową erę, w której papier nie jest beczelnie marnowany dla pieniędzy.

Przedstawiam e-book, który spełnia wszystkie oczekiwania uczniów.

Dbajmy o środowisko, zróbmy to dla młodych pokoleń.

Wyliczanka

Ele mele dudki,
leca ufoludki,
połamały dwie rakiety,
napisały do gazety:
– Uno due tres,
kwarta kwinta pies.

- 1 Postuchaj wyliczanki i ją zapamiętaj.
Czy znasz inne wyliczanki? Powiedz je koleżance lub koledze.
- 2 Dokąd można polecieć rakieta i co można tam zobaczyć?

ś Ś

ś Ś

śruba

śru ba

ś r u b a

Staś

Staś jest zajęty. Zbudował z pudełek rakietę. Teraz maluje śruby. Bez śrub rakietą nie wystartuje.

Staś myśli chwilę, a potem maluje uśmiech na pudle. Uśmiechnięta rakietą jest piękna, jak z baśni!

- 1 Przyjrzyj się ilustracji i opowiedz, co się na niej dzieje.
- 2 Odczytaj w tekście te wyrazy z literą ś, które potrafisz.
- 3 Jakie materiały zgromadził Staś i co z nich zbudował?

siostry

sios try

si o s t r y

Basia

si Si

si Si

Do pokoju Stasia wbiegają jego siostry.

– Stasiu, chcemy z tobą w kosmos! –

woła Basia.

– Ja trochę się boję – mówi Zosia.

– Nie bój się – uspokaja ją Basia

i uśmiecha się do siostry. – Stasiek

jest dobrym bratem i zaopiekuje się

swoimi siostrami.

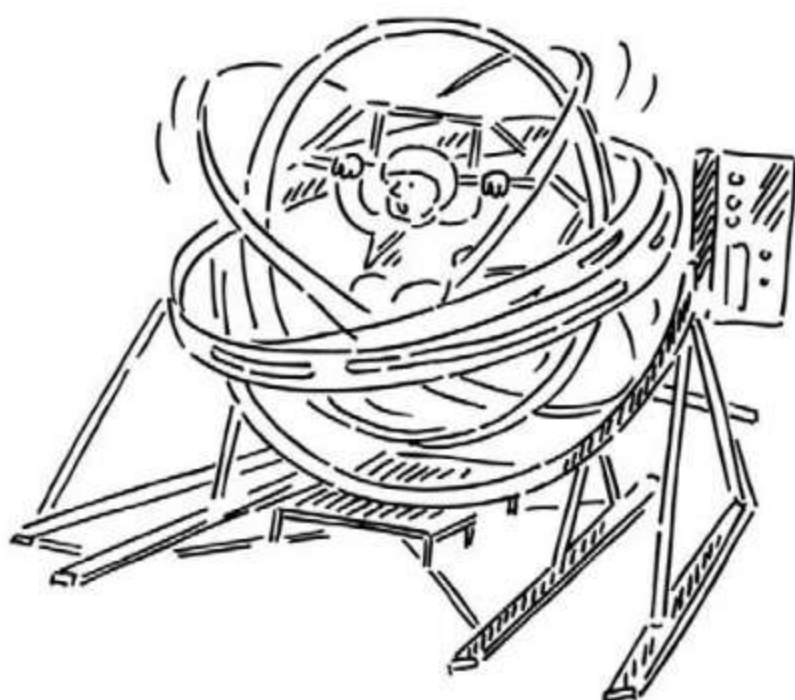

- 4 Wyszukaj w tekście wyrazy, w których występuje si.
- 5 Jak mają na imię siostry Stasia? Dokąd chciały z nim polecieć?
- 6 Które przedmioty codziennego użytku mogłyby ci się przydać w kosmosie?

Astronauta

to osoby, które są przygotowywane do lotów w kosmos. Ich praca polega na zbieraniu informacji o wszechświecie.

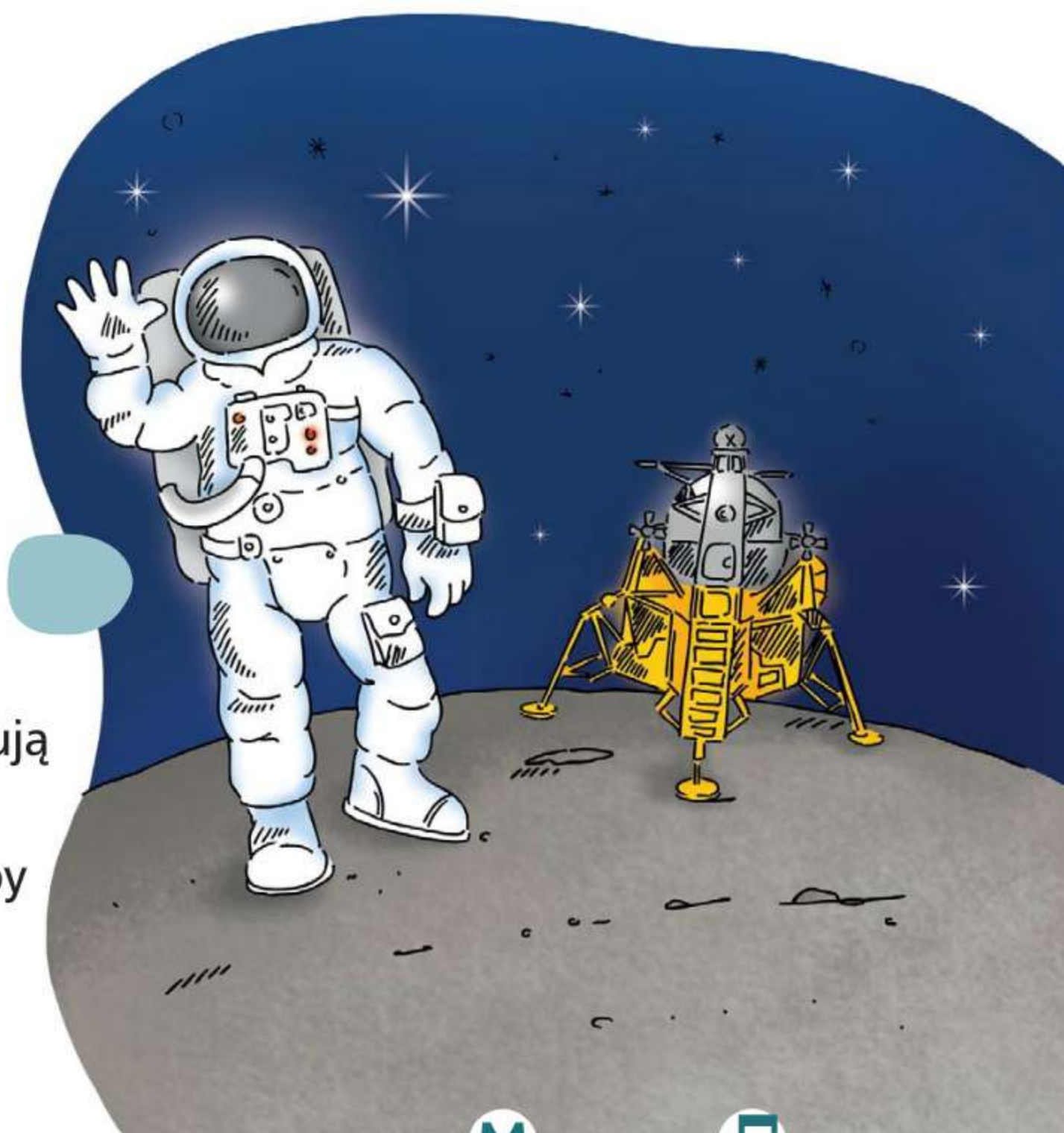
Jak zostać astronautą?
Trzeba dużo się uczyć i ćwiczyć w specjalnych urządzeniach, w których panują warunki jak na statku kosmicznym.

Praca w kosmosie jest trudna między innymi dlatego, że przyciąganie ziemskie (siła pozwalająca nam stać na Ziemi) nie jest tam odczuwalne. To z tego powodu ludzie i przedmioty w kosmosie po prostu się unoszą.

Ludzie zawsze marzyli o tym, by polecieć do gwiazd. Najpierw wysłano w kosmos psa Łajkę. Niedługo potem pierwszy człowiek obleciał Ziemię dookoła. Kolejne ważne wydarzenie to chwila, gdy pierwszy człowiek stanął na Księżycu. Dziś loty w kosmos odbywają się częściej.

- 1 Jak astronauta przygotowują się do pracy w kosmosie?
- 2 Opowiedz, jak wyglądałaby twoja podróż w kosmos.

1 Odczytaj wyrazy.

planeta

kosmos

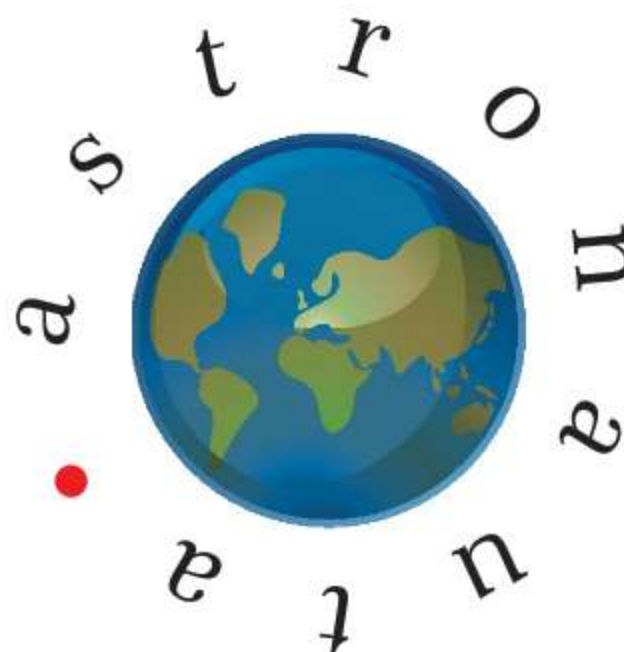
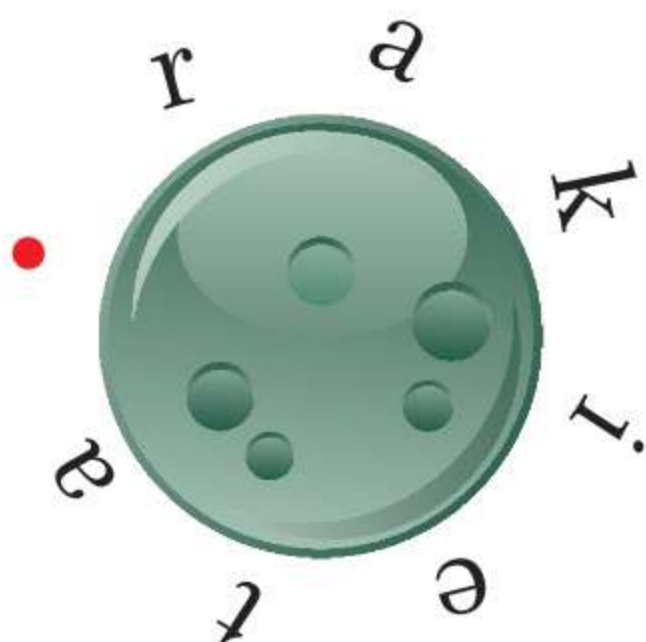
satelita

gwiezda

nieskończoność

dwadzieścia

2 Odczytaj wyrazy bez obracania podręcznika.

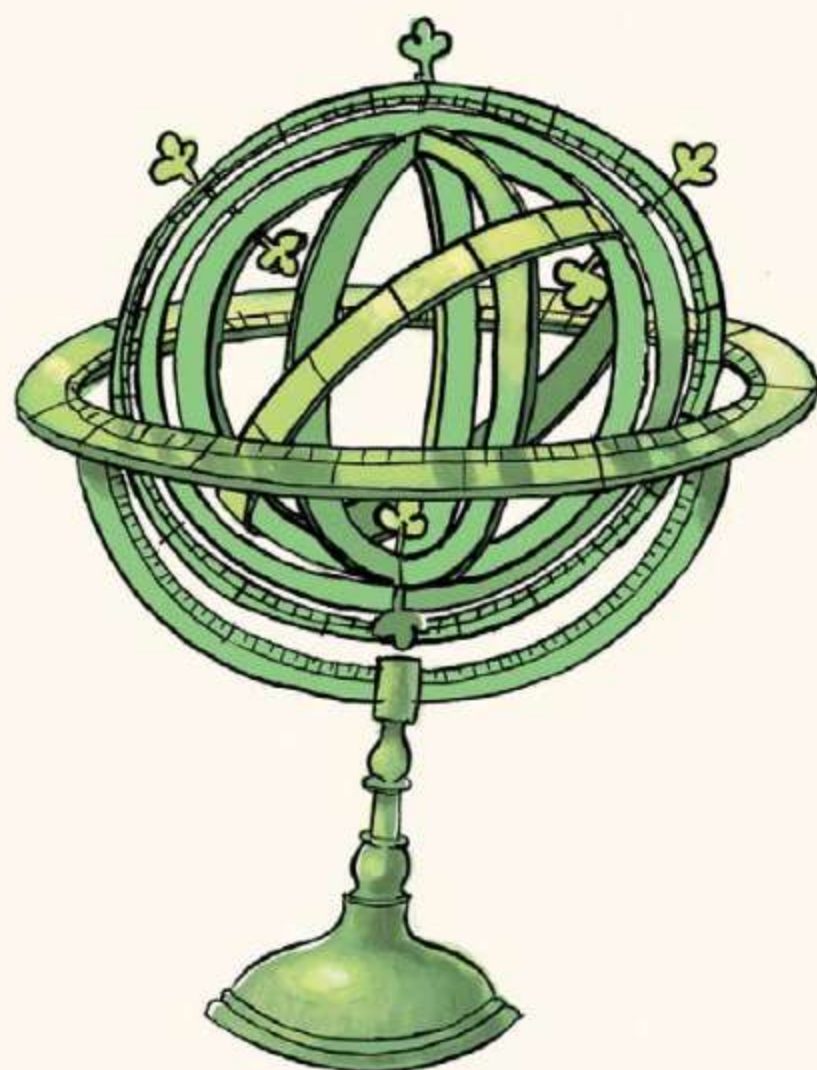

Warto ich znać!

Mikołaj Kopernik

był **astronomem**. Zajmował się obserwacją i badaniem nieba.

Mikołaj Kopernik był pierwszym człowiekiem, który dzięki zbudowanym samodzielnie urządzeniom udowodnił, że Ziemia krąży wokół Słońca, a nie Słońce wokół Ziemi.

Łatwo możesz zrozumieć, dlaczego ludzie, którzy nie mieli dokładnych urządzeń do badania kosmosu, myśleli, że Słońce krąży wokół Ziemi. Przeprowadź obserwację: popatrz w niebo trzy razy w ciągu dnia – najpierw rano, potem po szkole i przed kolacją. Na pewno zauważysz, że Słońce zmieniło swoje miejsce na niebie.

Rondelkolandia

Rodzina ufoludków

- 1 Jakie produkty są potrzebne do zrobienia rodziny ufoludków?
- 2 Przygotujcie w klasie rodzinę ufoludków.

Przygotuj:

ogórek,
brokuły,
marchew,
seler naciowy,
rzodkiewki,
pomidory
koktajlowe,
wykałaczki,
deskę do krojenia,
plastikowy nóż.

Ale kosmos!

Rakieta lata, bo ma silnik.

Silnik wynosi raketę daleko, daleko w kosmos.

– Gdybym miał raketę, obserwowałbym gwiazdy i planety z bliska. Byłoby wspaniale!

- 1 Jakie urządzenia umożliwiają obserwowanie gwiazd i planet?
- 2 Co można oglądać w planetarium?
- 3 Ulep raketę z plasteliny.

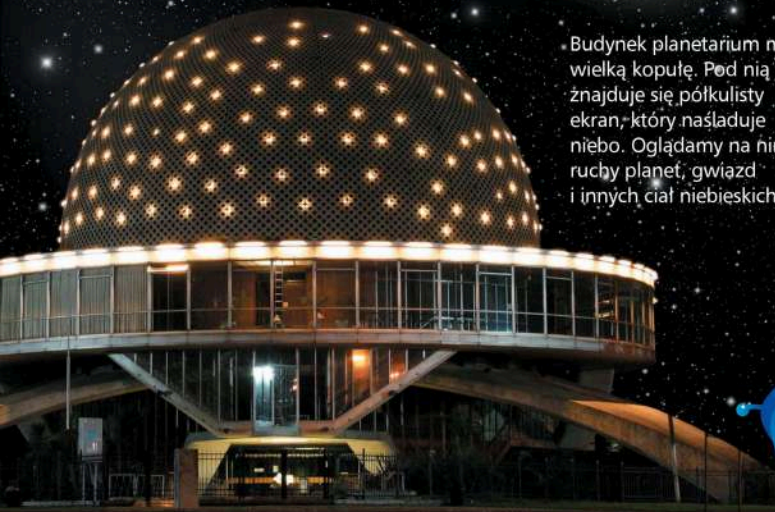

Satelita dolatuje na orbitę ciała niebieskiego, na przykład planety – Ziemi, Marsa czy Wenus, a potem krąży wokół niego. Robi zdjęcia planety, dookoła której lata, i wysyła je na Ziemię. Fotografie planet są niezwykle!

Gwiazdy i planety są ogromne. Oglądane z Ziemi wydają się jednak małe. Wiemy, jak wyglądają, gdy obserwujemy je za pomocą teleskopu. To wspaniały widok!

Budynek planetarium ma wielką kopułę. Pod nią znajduje się półkulisty ekran, który naśladuje niebo. Oglądamy na nim ruchy planet, gwiazd i innych ciał niebieskich.

Joanna M. Chmielewska

 Postłuchanki

Marcowa cebulka

Ania wygląda dzisiaj niemal jak królewna:
pantofelki, rajstopki i sukienka zwiewna.
Ale w marcu jak w garncu – rano ciepło, miło,
a w południe znienacka zimno się zrobiło.
Lepiej się, śliczna Aniu, ubrać na cebulkę –
w spodnie, kurtkę z kapturem, sweter i koszulkę...
Trzęsiesz się, biedna, z zimna i już wiesz na pewno,
że w marcu to cebulka wygrywa z królewną.

ulica Ciekawych Wyrazów

ubierać się na cebulkę
– ubierać się ciepło,
nakładając jedną
warstwę odzieży
na drugą

- 1 Przyjrzyj się ilustracjom.
Opowiedz, jak zmieniał się strój Ani.
- 2 Czym charakteryzuje się marcowa
pogoda?
- 3 Sprawdź prognozę pogody na jutro.
Zaplanuj, w co się ubierzesz.

Żaba

Pewna żaba
Była słaba,
Więc przychodzi do doktora
I powiada, że jest chora.

Doktor włożył okulary,
Bo już był cokolwiek stary,
Potem ją dokładnie zbadał,
No i wreszcie tak powiada:

„Pani zanadto się poci,
Niech pani unika wilgoci,
Niech pani się czasem nie kąpie,
Niech pani nie siada przy pompie,
Niech pani deszczu unika,
Niech pani nie pływa w strumykach,
Niech pani wody nie pija,
Niech pani kałuże omija,
Niech pani nie myje się z rana,
Niech pani, pani kochana,
Na siebie chucha i dmucha,
Bo pani musi być sucha!”.

Wraca żaba od doktora,
Myśli sobie: „Jestem chora,
A doktora chora słucha,
Mam być sucha – będę sucha!”.

Leczyła się żaba, leczyła,
Suszyła się długo, suszyła,
Aż wyschła tak, że po troszku
Została z niej garstka proszku.

A doktor drapie się w ucho:
„Nie uszło jej to na sucho!”.

- 1 Co przytrafiło się żabie?
- 2 Jakie zalecenia dał żabie doktor?
- 3 W jaki nastrój wprowadza cię ten wiersz?
- 4 Przygotujcie inscenizację, w której wystąpią żaba, doktor i narrator.

Bawimy się w podchody

Wiosenny las to doskonałe miejsce do zabawy w podchody. Kasia i inni z jej klasy tropią ślady i znajdują ukryte listy. Kasia znalazła kartkę z mapą.

Ktoś narysował na mapie miejsce, w którym zakopany jest skarb.

– Na pewno ukrył go jakiś pirat! – woła Kuba.

– No coś ty – śmieje się Jacek. – Nie ma leśnych piratów!

– Zaraz znajdę ten skarb – woła Kasia. – Kto biegnie ze mną?

- 1 Dokąd wybrała się klasa Kasi?
- 2 Jak się nazywa i na czym polega zabawa, w którą bawią się dzieci?
- 3 Zorganizujcie klasowe podchody z ukrytymi listami i poszukiwaniem skarbu.

Danuta Wawiłow

Kałużyści

Już od rana na podwórzu
wśród patyków i wśród liści
przycupnęli nad kałużą
pracowici kałużyści.
Wygrzebują brud z kałuży,
niech kałuża będzie czysta!
Pełne ręce ma roboty
każdy dobry kałużysta!

Rękawiczką i chusteczką
dwóch błocistów chodnik czyści.
Obrzucają się szyszkami
bardzo dzielni szyszkowisci.
Dwie kocistki pod ławeczką
cukierkami karmią kota...

Świątek, piątek czy niedziela
na podwórku wre robota!

- 1 Opowiedz, jak spędzają czas na podwórku dzieci przedstawione w wierszu.
- 2 O czym należy pamiętać podczas wspólnych zabaw?
- 3 Co to znaczy bezpiecznie się bawić?

Tadeusz Makowski, „Kapela dziecięca”

- Bum, bum! – gramy na bębenkach.
- Fiju, fiju! – gramy na fujarkach.

Ptak na gałęzce śpiewa wesoło, kogut na płotku głośno pieje. Kot słucha i pomrukuje do taktu. Muzyka wypełnia całe podwórko. Zaśpiewaj z nami o wiosnie, zaśpiewaj z nami!

- 1 Przyjrzyj się dzieciom na obrazie „Kapela dziecięca”. Przeczytaj tekst. Powiedz, jak te dzieci spędzają czas.
- 2 Czym różni się podwórko przedstawione przez malarza na obrazie od twojego podwórka?

Zabawa

Cześć!

Tu Henio. Mówię Wam, ale się dziś fajnie bawiliśmy! Naprawdę było super. Dominik przyniósł do szkoły nową piłkę. I zostaliśmy po lekcjach na boisku, żeby sobie pograć. Wszyscy zostali – Igor, Marcin, Daniel i Piotrek – chociaż piłka była tylko Dominika. No, ale przecież nie będzie w nią sam grał. Prawda? Dominik chyba pomyślał inaczej, bo po lekcjach wpakował piłkę do plecaka i chciał iść do domu. „To po co ją przyniosłeś?”, zapytał go Igor. „Żeby wam pokazać”, odpowiedział Dominik, ale kiedy to powiedział, to chyba też mu się to wydało dziwne, bo dodał: „No dobra, możemy zagrać, ale ja wybieram, z kim gram”. Spojrzeliśmy po sobie. Jak to z kim? Z nami, nie? Ale Dominik powiedział, że to jego piłka i on decyduje. I że gra z Igorem, Danielem i ze mną. To się ucieszyłem, że mnie wybrał, i już chciałem zaczynać, ale wtedy Marcin zapytał: „A my?”. „Wy sobie możecie popatrzeć”, powiedział Dominik. „Sam sobie popatrz”, zezłościł się Marcin i sobie poszedł. A Piotrek zapytał: „Dlaczego ja nie mogę z wami pograć?”. „Bo jesteś za gruby”, powiedział Dominik. To mi się nie spodobało. Kiedy chodziłem do przedszkola, to też byłem gruby i wiem, jak jest przykro, kiedy ktoś tak mówi. Więc powiedziałem do Dominika: „Wypchaj się”. A wtedy Dominik powiedział, że ja też nie gram. „I bardzo dobrze”, odparłem.

A potem poszliśmy z Piotrkim na drabinki i zaczęliśmy się bawić w bazę. I przyszedł do nas Marcin, który wcale nie poszedł do domu, tylko tak udawał. A potem jeszcze Igor i Daniel, bo okazało się, że w trójkę grać w piłkę jest do bani. No i superzabawa była na tych drabinkach, bo jak nas było tylu, to zrobiliśmy dwie bazy. I wtedy przyszedł Dominik z tą swoją piłką i zapytał, czy może się z nami pobawić. Na początku nie chcieliśmy, ale potem się zgodziliśmy. Bo z piłki można było zrobić fajne centrum do łączenia dwóch baz. No bo przecież zabawa jest najważniejsza, prawda?

Wasz Henio

Witaj, wiosno!

Biegniemy nad wodę. Jest z nami pani.
Niesiemy piękną kukielkę. Sami ją
zrobiliśmy ze słomy, kwiatów i listków.
Gdy kukielka popłynie wodą daleko, daleko,
pomachamy jej, a potem powitamy wiosnę.
Jak się nazywa ta kukielka? Kto zgadnie?

1. Weź
dwa patyki,
sznurek
i siano.

2. Ułóż patyki
na krzyż
i zwiąż je
sznurkiem.

3. Uformuj z siana
kukiełkę i przymocuj
siano sznurkiem.

- 1** Opowiedz, jak dzieci powitały wiosnę.
- 2** Czego symbolem jest kukiełka, z którą dzieci poszły nad wodę? Jak się nazywa?
- 3** Co czujesz, gdy nadchodzi wiosna?

ź Ż

ź Ż

żrebak

żre bak

ż r e b a k

Żrebak cały ranek biegał po łące.
Teraz stanął nad źródelkiem. Zaraz
napije się lodowatej źródlanej wody.

Nad łąką lata motyl. To paż królowej.
Ma wiele pięknych wzorków.
Te niebieskie wyglądają jak krople
wody. Dokąd teraz pofrunie
paż królowej?

- 1 Przyjrzyj się ilustracji. Opowiedz, co się na niej dzieje.
- 2 Wyszukaj w tekście wyrazy, w których występuje ż.
- 3 Jak nazywa się motyl, który lata nad łąką? Opisz, jak wygląda.

ziarno

ziar no

zi a r n o

Kazio

zi Zi

zi Zi

Kazio ma dla żrebaka ziarno.

Cały worek ziarna.

Zaraz go nim nakarmi.

Kazio dba o konia i bawi się z nim.

Nadał mu nawet imię: Ziutek.

Ziutek to ulubieniec Kazia.

Siostra Kazia mówi:

– Ziutek to imię dla chłopca, a nie dla konia!

Kazio nic na to nie odpowiada. Dla niego

Ziutek to nie tylko koń – to wierny kolega!

- 1 Odczytaj w tekście te wyrazy z **zi**, które potrafisz.
- 2 W jaki sposób Kazio dba o konia?
- 3 Dlaczego ludzie hodują konie?
- 4 Jak sądzisz, w jaki sposób kontakt z końmi może pomóc ludziom?

Cukierku, ty łobuzie!

(fragment rozdziału „Przeprowadzka”)

– Kotki są tutaj! – zza drzwi dobiegł głos pani Lusi.

Leniwie otworzyłem jedno oko i przekręciłem się na drugi bok. Naprawdę bardzo trudno jest wygodnie ułożyć się w koszyku, kiedy ogon brata wchodzi ci do ucha, wąsy siostry łaskoczą w nos.

Drzwi otworzyły się i stanęła w nich pani Lusia. [...] To nasza opiekunka, która nas karmi, głaszczę, przytula [...]. Podbiegłem do niej natychmiast, bo pomyślałem, że to pora na drugie śniadanie. Byłem już prawie przy drzwiach, kiedy nagle coś kazało mi się zatrzymać – obok pani Lusi stało troje obcych ludzi.

– To są właśnie kocięta mojej kotki Landrynki. – Pani Lusia uśmiechnęła się, wskazując na nasz koszyk. [...]

Podbiegłem do przybyszy. Byłem ciekaw, kim są i po co przyszli. Wyciągnąłem łapę i lekko pacnąłem w nogę najmłodszego z obcych, po czym szybko odskoczyłem, żeby zająć lepszą pozycję do ataku. [...]

– Cukierek, łobuzie! – powiedziała pani Lusia. – Nie strasz naszych gości!

– Najbardziej podoba mi się ten pręgowany – powiedział z uśmiechem na ustach najmniejszy z obcych, próbując mnie pogłaskać. [...]

– Cukierek? – ze zdziwieniem upewniła się pani Lusia. [...] – Jest kochany, ale to największy rozrabiaka w tym towarzystwie. Bez przerwy coś psoci, włóczy się nie wiadomo gdzie... [...]

– Chciałbym jednak tego Cukierka – powtórzył z uporem najmniejszy z obcych [...].

– [...] Skoro Cukierek wpadł Marcelowi w oko, to chyba nie mamy wyjścia. – Obca kobieta się uśmiechnęła. [...]

– O czym oni rozmawiali? – zapytałem mamę przerażony. – Kim są? I dokąd chcą mnie zabrać?

Mama spojrzała na mnie mądrymi oczami, w których pojawił się smutek.

– To będą twoi nowi właściciele – odparła. – Przeprowadzisz się do nowego domu, synku. Jesteś już wystarczająco duży.

1 Odczytaj informację.

Na sta wios po ra na.
ła ła na, ra dos

2 Mów rytmicznie sylaby.

sia sa susiu zu zie zazie

W życiu każdego kota przychodzi taki moment, kiedy musi rozstać się ze swoją rodziną i usamodzielnąć. [...]

Zostałem umieszczony w specjalnej klatce do przenoszenia kotów, którą przykryto kocem. Ktoś ją podniósł i wyszliśmy z mieszkania. [...] W taki oto sposób pożegnałem swój rodzinny dom.

- 1 Kto jest bohaterem fragmentu lektury? Kto opowiada tę historię?
- 2 Gdzie rozgrywają się wydarzenia opisane w tekście?
- 3 Co czuł kotek, kiedy opuszczał dom rodzinny?
- 4 Jak myślisz, jakie psoty mógłby zrobić Cukierek?
- 5 Rozwiąż zagadki Wandy Chotomskiej.

Dziecko bryka po łące i ogonem miele.
Jego mama krowa, a dziecko to...

Mama kura ma dzieciaki,
te dzieci to...

- 1 Co można usłyszeć i zaobserwować wczesną wiosną w przyrodzie?
- 2 Jak pachnie wiosenna łąka?

- 3 Co czujesz, kiedy dotykasz trawy, kory drzew, ziemi?
- 4 Zaproponuj zabawę-zgadywanę z wykorzystaniem różnych zmysłów, na przykład: „Co tak pachnie?“, „Co tak smakuje?“.

Joanna Kulmowa

Kulki i szkiełka

Trznadel o żółtych piórkach
toczy zwrotkę okrągłą jak kulka.

Kos czarny
na dzióbku cienkim
podrzuca szpiczaste długie piosenki.

Biała pliszka
ćwierkliwym głosem
dziobie śpiewkę kosmatą jak oset.

Szpak
daje wielki koncert
wydmuchując szkiełka ostre
błyszczące.

Piąty ptaszek schował się między liście
śpiewa długo – lśniaco – ostro – kuliście
jakby szkiełka
kulki
innych ptaków ułowił.

Bo ten ptaszek
to właśnie słowik.

- 1 W jaki sposób ptaki powitały wiosnę?
- 2 Wymień nazwy ptaków, które pojawiają się w wierszu.
- 3 Dowiedz się, które ptaki wracają wiosną do Polski z ciepłych krajów.

Błękitna planeta

Ziemia wygląda z kosmosu jak niebieska kula. Nazywana jest nawet błękitną planetą. Skąd taka nazwa i skąd ten kolor? Od wody!

Gdyby nie woda, nic by na Ziemi nie rosło,
nic by się nie rozwijało i nic by nie istniało.
Ani ryby, ani ptaki, ani psy, ani słonie,
ani rośliny, ani... nawet my: ja i ty.

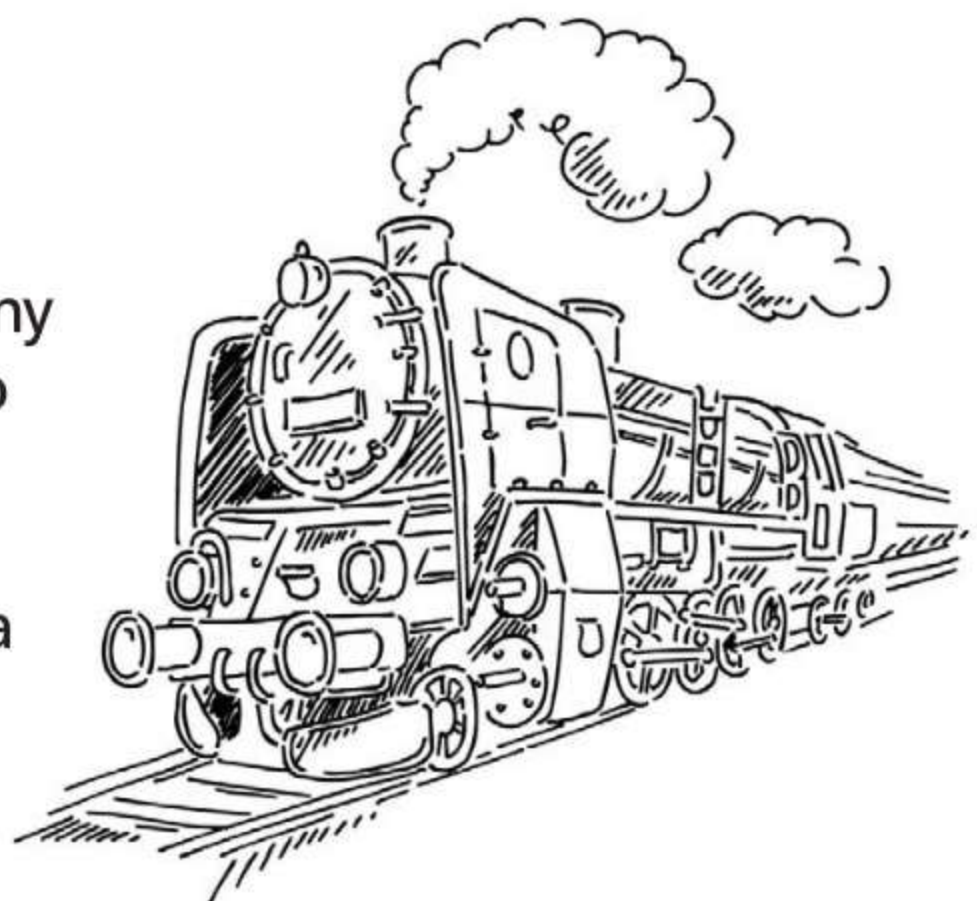
- 1 Obejrzyj zdjęcia. Powiedz, komu i do czego potrzebna jest woda.
- 2 Jakie znasz nazwy różnych zbiorników, w których jest gromadzona woda na Ziemi?
- 3 Jak myślisz, co by się stało, gdyby zabrakło wody?

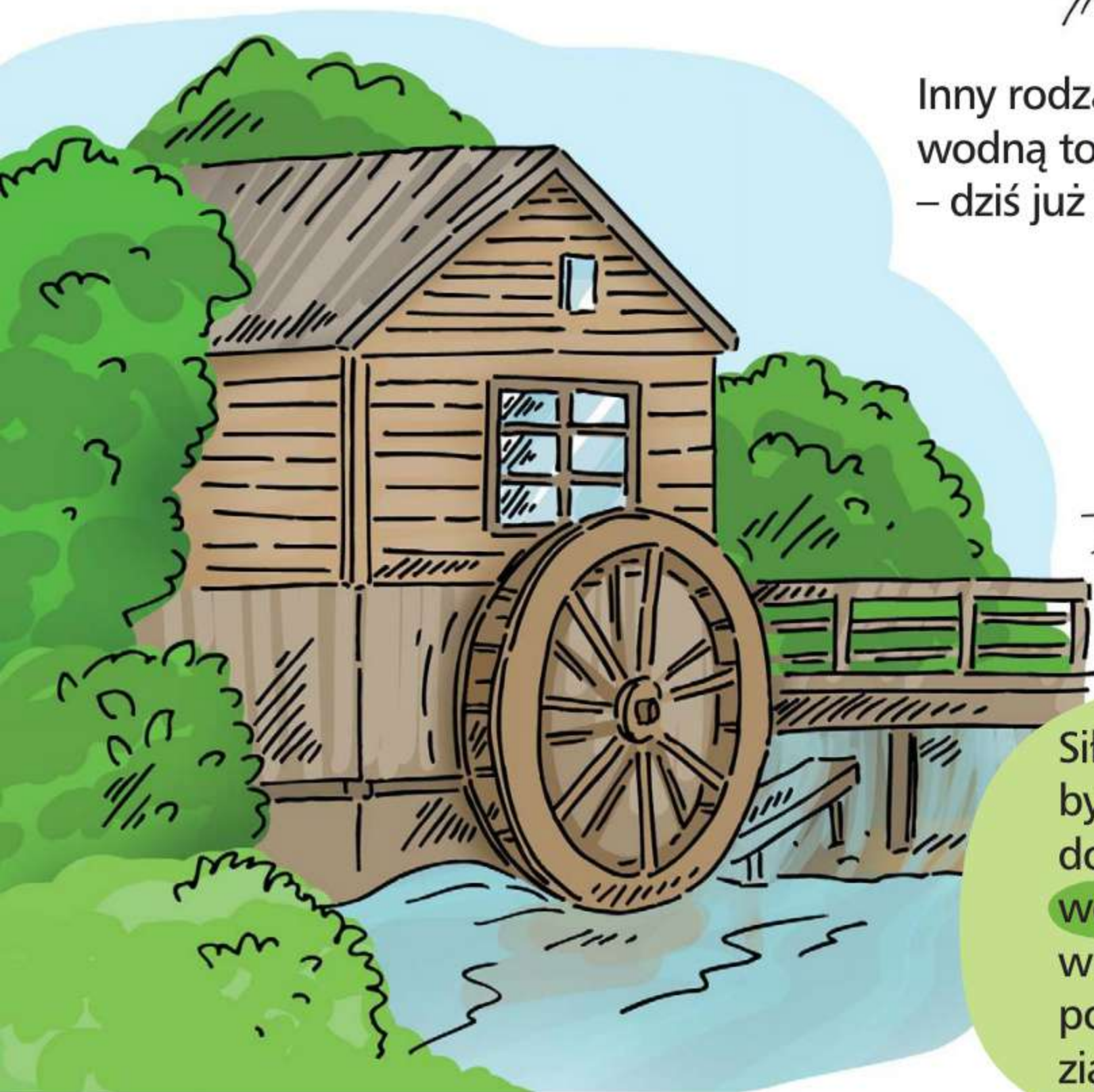
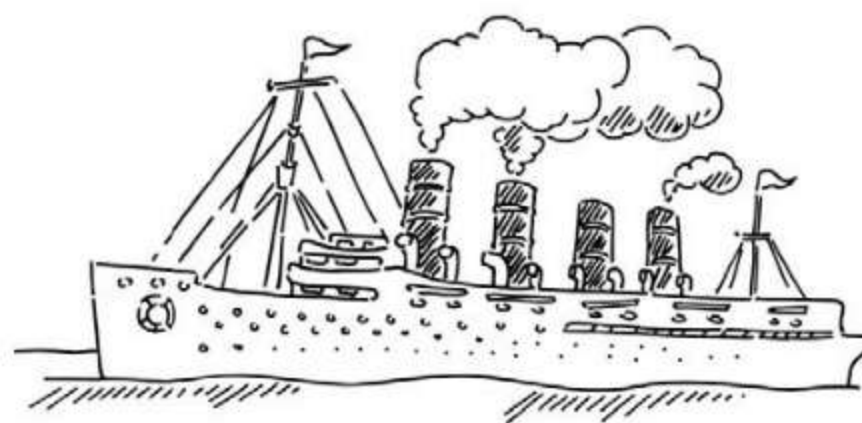
Maszyny napędzane wodą

Czy wiesz, że niektóre maszyny pracują dzięki wodzie?

Pierwsze **lokomotywy** napędzono parą wodną. Ich silnik był zbudowany z wielkiego zbiornika wypełnionego wodą, a pod nim znajdowało się potężne palenisko. Woda gotowała się, tworząc dużo pary wodnej. Para poruszała tłoki i wprowadzała w ruch koła parowozu.

Inny rodzaj maszyn napędzanych parą wodną to **parowce** – piękne okręty i statki – dziś już bardzo rzadko spotykane.

Siła przepływającej wody była wykorzystywana do poruszania łopat **młyna wodnego**. Łopaty wprowadzały w ruch koła młyńskie, które poruszały żarna, a te meły ziarno na mąkę.

- 1 Jakie maszyny są napędzane wodą?
- 2 Opowiedz o zabawce, która może działać dzięki wodzie.

Julka i Jacek dbają o klasowe rośliny. Jacek podlewa palmę i aloes. Julka podlewa paprotkę i fiołek alpejski. Julka pamięta o tym, aby paprotka i fiołek miały stale wilgotną ziemię.

Julka spryskuje listki paprotki wodą raz lub dwa razy w tygodniu. Jacek ma mniej pracy, bo aloes i palmę podlewa się raz w tygodniu. Obie rośliny marnieją, gdy naleje im się zbyt wiele wody.

- 1 Czego rośliny potrzebują do życia?
- 2 Jakie rośliny rosną w twojej klasie? Dowiedz się, jak należy o nie dbać.
- 3 Przygotuj etykiety z nazwami i upodobaniami roślin znajdujących się w klasie.

ć Ć

ć Ć

ćma

ćma

ć m a

Do kuchni wpadają wiosenne promyki słońca. Na zasłonce śpi ćma. Wstanie dopiero nocą.

Ćmy nie lubią dnia. Latają nocami, gdy my śpimy.

– Co ćma mogłaby zjeść lub wypić w kuchni? – zastanawia się chłopiec.

- 1 Przyjrzyj się ilustracji. Opowiedz, co się na niej dzieje.
- 2 Wyszukaj w tekście i przeczytaj wyrazy, w których występuje ć.
- 3 Co chłopiec zauważył w kuchni?

ciasto

cias to

ci a s t o

Maciek

ci Ci

ci Ci

– Ciasto to chyba nie jest dobry obiad dla ciem? – mówi Maciek.

– Ćmy od ciasta wolą nektar – odpowiada mama. – Wysysają go za pomocą specjalnej rurki.

– To naprawdę ciekawe! – woła Maciek. – A gdy nie ma nektaru, mogą pić coś innego?

– Niektóre ćmy piją wodę – wyjaśnia mama.

– W takim razie zostawię wodę dla ćmy – decyduje Maciek.

- 4 Wyszukaj w tekście wyrazy, w których występuje ci.
- 5 O czym Maciek rozmawiał z mamą?
- 6 Co możesz powiedzieć o ćmach po przeczytaniu tekstu?

Kropla wody

Są miejsca na Ziemi, w których jest sucho i gorąco. Wody jest tam mało i trudno ją zdobyć.

Gdy komuś chce się pić, musi stać w kolejce do studni po odrobinę wody.

Uwaga!
Zakręć kran.
Nie marnuj wody.
Pamiętaj o tych
miejscach na Ziemi,
w których prawie
nie ma wody.

Ziemia jest pełna
wody, ale niecała woda
na kuli ziemskiej
nadaje się do picia.
Prawie cała woda na kuli
ziemskiej jest słona.
Dobrej wody do picia jest
niewiele.

- 1 Dlaczego należy szanować wodę?
- 2 W jaki sposób można oszczędzać wodę?
- 3 Zaproponuj zasady oszczędzania wody w twoim domu.
- 4 Przeczytaj wybrany fragment tekstu.

Dawno, dawno
temu w pewnym
królestwie
przyszła na świat
królewna...

Bawimy się z Noni

3.

- 1 Przypomnij sobie przeczytaną przez nauczyciela baśń „Śpiąca królewna”. Co się wydarzyło w scenie oznaczonej znakiem zapytania?
- 2 Jak inaczej mogłyby się potoczyć losy królewny?

Strach ma wielkie oczy

Cześć!

Tu Hania. Opowiem Wam o strachu. Wczoraj wieczorem przydarzyło mi się coś strasznego. Leżałam w łóżku i czytałam książkę. Krótko, bo zachciało mi się spać. No to zgasiłam lampkę i już prawie zasypiałam, kiedy usłyszałam coś dziwnego. Takie jakby „plask”. Otworzyłam oczy, ale zaraz je zamknęłam, bo byłam śpiąca. I wtedy znowu to usłyszałam. Takie „plask, plask”. Jakby ktoś się skradał. Usiadłam na łóżku i już nie chciało mi się spać. Nic a nic. I bałam się zamknąć oczy.

Siedziałam i patrzyłam, ale nic nie widziałam, bo w pokoju było ciemno. Chciałam zapalić lampkę, a ona jak na złość się popsowała. No to chciałam wstać i zapalić światło na ścianie. I już nawet wyjęłam nogę spod kołdry, ale wtedy „plask” wróciło. Jakby zza zasłony. „Plask, plask, plask”. Podskoczyłam na łóżku i schowałam nogę. Właściwie to cała się schowałam, razem z głową. I pomyślałam, że za nic spod tej kołdry nie wyjdę. Nie wyjdę, choćby nie wiem co.

„Plask, plask, plask” słychać było w pokoju. Wyobraziłam sobie, że to jakieś plaskate potwory wyszły zza zasłony i teraz skaczą po moim pokoju. I zaraz wskoczą mi na łóżko. Siedziałam skulona pod kołdrą i trzęsłam się, a potwory skakały coraz szybciej: „Plask, plask, plask, plask, plask, plask”. To było naprawdę okropne. Myślałam, że nie wytrzymam już ani minuty i umrę ze strachu pod tą kołdrą. I wtedy przypomniałam sobie, że przecież nie mam swojej przytulanki Stefanii. Musiała spać na podłodze i pewnie leży tam teraz, a te potworne potwory po niej depczą „plask, plask”. O nie, mowy nie ma! „Uratuję cię, Stefano!”, zawołałam i wyskoczyłam spod kołdry. Prosto między potwory. Wyskoczyłam i... w pokoju było pusto.

Podniosłam Stefanię z podłogi i pobiegłam do włącznika. Zapaliłam światło. Potworów nadal nie było, za to „plask, plask” tak. Mnóstwo „plask, plask” schowało się za zasłoną. Ale ja już się ich nie bałam, bo kiedy jest zapalone światło, to łatwiej być odważnym. Podbiegłam do okna, wrzasnęłam: „Nie boję się was! Plask, plask!” i... odsłoniłam zasłonę. Ale za nią nie było ani jednego potwora, tylko – jak zwykle – okno. A za oknem... deszcz, który walił o parapet: „Plask, plask,

plask”. Zaczęłam się śmiać. A potem się zezłościłam. Na siebie. Bo co by było, gdybym całą noc tak się trzęsła pod tą kołdrą ze strachu przed zwykłym deszczem? I wtedy zrozumiałam, że największy strach mieszka w naszej głowie. I że on też się czegoś boi. Naszej odwagi. No i tak.

Wasza odważna już Hania

ż Ż

ż Ż

żaba

za ba

ż a b a

Żaneta

Marysia i Żaneta pobiegły na łąkę. Żaneta uważa, że znajdą na niej coś ciekawego.

– Marysiu, tam jest żabka! – woła. A potem delikatnie podnosi żabę i ją ogląda.

Żaneta bardzo uważa, aby nie upuścić żabki.

– Pocałuj ją, to może zamieni się w księcia – mówi Marysia.

Żaneta nachyla się nisko nad żabą.

Zaraz naprawdę ją pocałuje!

– Nie rób tego! – prosi Marysia.

– Ja żartowałam! Prima aprilis!

- 1 Przyjrzyj się ilustracji. Opowiedz, co się na niej dzieje.
- 2 Wyszukaj w tekście wyrazy, w których występuje ż.
- 3 Przeczytaj pierwszy fragment tekstu.

może

uważa

żartuje

książkę

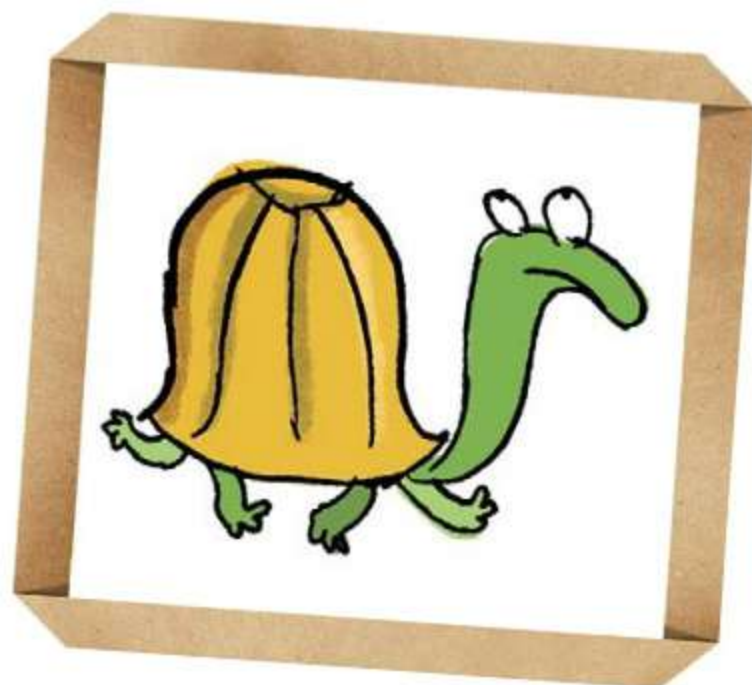
- 4 W jaki sposób Marysia zażartowała z Żanety?
- 5 W jakim dniu możemy sobie robić żarty nawzajem? O czym należy wtedy pamiętać?

Na skraju lasu
stała chatka...

wóz strażacki

żółw

Bawimy się z Noni

pożar

żółty

żaba

żyrafa

- 1 Opowiedz, co dzieje się na dużej ilustracji.
- 2 Powiedz, co widzisz na obrazkach umieszczonych wokół dużej ilustracji.
- 3 Wymyśl historyjkę, do której mogłaby pasować ta ilustracja.

Praca strażaka

Strażak gasi pożary. Ciężko pracuje, gdy wichura zerwie dachy lub połamie gałęzie. Strażak pomaga też, kiedy woda zaleje miasta lub wsie.

Nie boi się os i innych groźnych owadów! Może nawet uratować życie! Strażak jest niezwykle odważny. Chciałbym zostać strażakiem, gdy dorosnę. A ty?

- 1 Na czym polega praca strażaka?
- 2 Kiedy należy wezwać straż pożarną?
- 3 Wysłuchaj historii czytanej przez nauczyciela „Jak Wojtek został strażakiem” Czesława Janczarskiego.

Gimnastyka oka i języka

- 1 Przeczytaj sylaby na chmurkach tego samego koloru tak, aby powstały wyrazy. Nie łącz chmurkę liniami w podręczniku.

hyd

stra

dra

po

bi

rant

na

zak

to

rek

- 2 Opowiedz, co widzisz na fotografiach. Przeczytaj numery alarmowe cyfra po cyfrze. Powiedz, kiedy należy z nich korzystać. Zapamiętaj je.

998

999

997

112

rz Rz

rz Rz

rzeka

rze ka

rz e ka

Jerzy

Pani zabrała klasę Jerzego nad rzekę.
– Jaki tu śmietnik! Myślałem, że nad rzeką jest ładnie – martwi się Jerzy.
– Możemy sprzątnąć te rzeczy – proponuje pani.

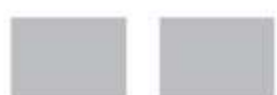
Jerzy uśmiecha się radośnie. Nie lubi sprzątać swojego pokoju, ale sprzątanie nad rzeką to zupełnie inna sprawa! Jerzy chce, żeby nad rzeką znowu było pięknie! Jerzy i cała jego klasa zabierają się do sprzątania.

- 1 Przyjrzyj się ilustracji. Opowiedz, co się na niej dzieje.
- 2 Wyszukaj w tekście wyrazy, w których występuje rz.
- 3 Przeczytaj fragment dotyczący zmartwienia Jerzego.

rzepa

burza

kurze

rzucać

- 4 Opowiedz, co dzieci robiły nad rzeką.
- 5 Dlaczego należy dbać o porządek?
- 6 Zastanów się, co można zrobić, żeby nie zaśmiecać środowiska.

Pewnego razu
na statku „Burza”...

kucharz

- 1 Opowiedz, co dzieje się na dużej ilustracji.
- 2 Powiedz, co widzisz na obrazkach umieszczonych wokół dużej ilustracji.
- 3 Wymyśl historyjkę, do której mogłaby pasować ta ilustracja.

Bawimy się z Noni

nietoperz

warzywa

marynarz

rzodkiewka

Dwa wiatry

Jeden wiatr – w polu wiał,
Drugi wiatr – w sadzie grał:
Cichuteńko, leciuteńko,
Liście pieścił i szeleścił,
Mdlął...

Jeden wiatr – pędziwiatr!
Fiknął kozła, plackiem spadł,
Skoczył, zawiał, zaszybował,
Świdrem w górę zakołował
I przewrócił się, i wpadł
Na szumiący senny sad,
Gdzie cichutko i leciutko
Liście pieścił i szeleścił.

Drugi wiatr...
Sfrunął śniegiem z wiśni kwiat,
Parsknął śmiechem cały sad,
Wziął wiatr brata za kamrata,
Teraz z nim po polu lata,
Gonią obaj chmury, ptaki,
Mkną, wplątują się w wiatraki,
Głupkowate mylą śmigi,
W prawo, w lewo, świst, podrygi,
Dmą płucami ile sił,
Łobuzują, pal je lichy!...

A w sadzie cicho, cicho...

ulica
Ciekawych
Wyrazów

kamrat –
towarzysz,
kompan

- 1 Na podstawie wiersza opowiedz, co robili i jak zachowywały się dwa wiatry.
- 2 Przyjrzyj się ilustracjom i powiedz, jak została wykorzystana siła wiatru.

trąba powietrzna

powódź

burza

Groźne żywioły

Gdy wiatr przywieje chmury burzowe,
lepiej schować się w domu.

Budynki są chronione przed burzą piorunochronami.
Piękne błyskawice można oglądać przez okno.

Trąba powietrzna to gwałtowny wir powietrza.
Może nawet zerwać dach z domu, wyrwać drzewo
z korzeniami lub porwać samochód.

Kiedy długo pada, wody z rzek i jezior mogą
zalać domy, place i ulice.

Jak się nazywa takie zjawisko?

- ❶ Przeczytaj ostatni fragment tekstu i odpowiedz na pytanie.
- ❷ Jak należy zachować się w czasie burzy, trąby powietrznej, powodzi?
- ❸ Do kogo zwrócisz się o pomoc w niebezpiecznej sytuacji?

1. Wsyp ziemię do słoja lub innego naczynia.

2. Potem wsyp warstwę piasku.

Hodowla dżdżownic

3. Ponownie wsyp ziemię.

4. Włóż liście drzew i dżdżownice.

5. Obserwuj dżdżownice.

- 1** Czego dżdżownica potrzebuje do życia?
- 2** Dowiedz się, dlaczego dżdżownice to pożyteczne zwierzęta.

Zagadki

Jest wielki, mocny, dumny, ma żołędzie w czapeczkach.
Ucieszą się z tych żołędzi i dzik, i wiewióreczka.

Mówią o niej, że płacze, lecz to zwykłe plotki.
Ona cieszy się, że wiosną znów będzie mieć kotki.

Nosi z igieł sukienkę i zimą, i wiosną.
Jest wysoka i smukła, szyszki na niej rosna.

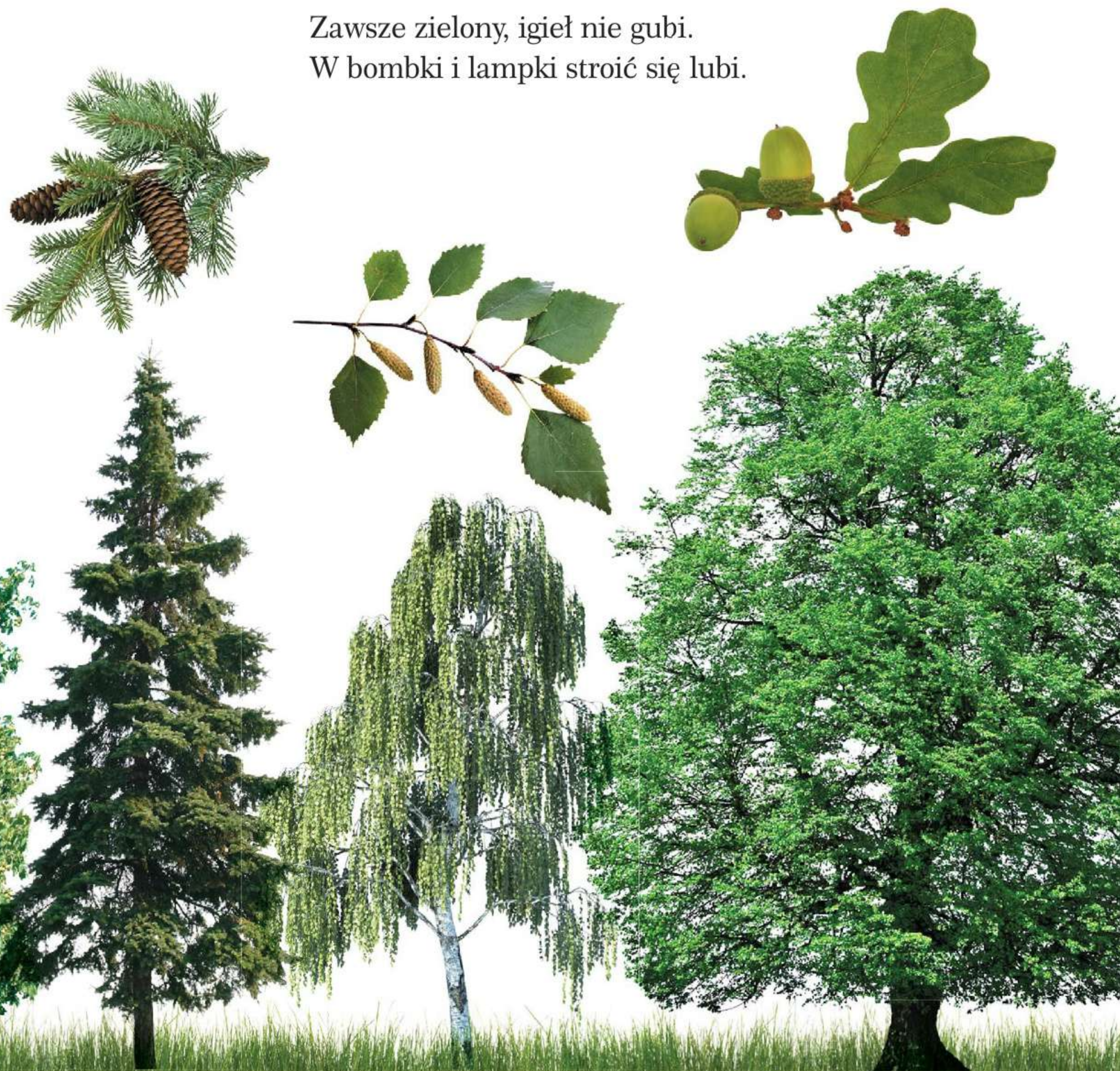
- 1 Wysłuchaj zagadek i je odgadnij.
- 2 Przyjrzyj się drzewom i ich liściom. Co przypominają swoim kształtem?

Pień ma biały, drobne listki, trudów się nie boi.
Tam, gdzie drzewa nie chcą rosnać, ona dzielnie stoi.

Sypie kasztanami, ma liście podobne do dłoni,
a latem w jego cieniu miło jest się schronić.

Zawsze zielony, igieł nie gubi.
W bombki i lampki stroić się lubi.

- 3 Jakie drzewa rosną w twojej okolicy?
- 4 Wyobraź sobie, że jesteś drzewem. Jakie prośby skierujesz do ludzi?

dz Dz

dz Dz

dzbanek

dzba nek

dz b a n e k

– Ojej! Urwałem ucho od dzbanka! – woła tata. – Teraz trzeba go wyrzucić do śmieci. – Przecież ucho można przykleić – mówi Kasia.

– Nie wyrzucajmy dzbanka, tato – prosi Kasia.
– Nawet jeśli go naprawimy, do dzbanka nie wlejemy już soku, bo ucho może znowu odpaść – martwi się tata.

Kasia patrzy na dzbanek przez chwilę, a potem proponuje:

– A może zrobmy z niego dzbanek na pędzle?
– Dzbanek na pędzle to bardzo dobry pomysł! – woła zadowolony tata.

- 1 Przyjrzyj się ilustracji. Opowiedz, co się na niej dzieje.
- 2 Wyszukaj w tekście wyrazy, w których występuje **dz**.
- 3 Naucz się pięknie czytać wybrany fragment tekstu.

bardzo

pędzel

dzwonek

siedzą

- 4 W jaki sposób Kasia z tatą postanowili wykorzystać uszkodzony dzbanek?
- 5 Jak można wykorzystać uszkodzone przedmioty?

Segregowanie odpadów

Do zielonego pojemnika wyrzucam kolorowe butelki po oliwie.

Mama wyrzuca do niego niebieskie słoiki po kremie. Papiery i stare gazety wyrzucam do niebieskiego pojemnika.

W żółtym pojemniku lądują plastikowe butelki i pojemniki po jogurcie. Do którego pojemnika należy wyrzucić metalowe opakowania?

A co zrobić z obierkami po ziemniakach, ogryzkami czy skórką po bananie?

- 1 Wymień kolory pojemników, które służą do segregowania odpadów. Co wrzucamy do tych pojemników?
- 2 Dowiedz się, co to jest kompostownik.

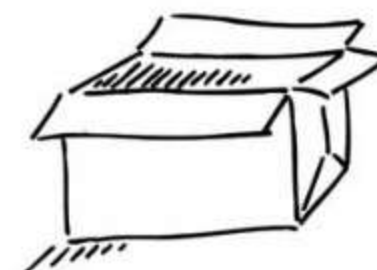

Recykling

to ponowne wykorzystanie odpadów.

Dlaczego segregujemy odpady?
Bo wiele odpadów wyrzuconych
do wspólnego śmietnika bardzo
szkodzi Ziemi.

Stare, przeczytane już gazety można wykorzystać powtórnie do produkcji kolejnych gazet. Zużyte szklane i plastikowe butelki po odpowiednim przetworzeniu mogą służyć jako nowe opakowania.

Czy wiesz, że z niektórych odpadów robi się użyteczne rzeczy? Na przykład ze starych plastikowych butelek można wyprodukować polar, mięciutki materiał na bluzy.

- 1 Na czym polega recykling?
- 2 Sprawdź, które przedmioty w twoim otoczeniu pochodzą z recyklingu.

Jan Brzechwa

Natka-szczerbatka

(fragment)

Jest w naszym domu schodowa klatka,
A na tej klatce – lokali pięć.
W jednym z nich mieszka Natka-szczerbatka.
O niej napisać mam dzisiaj chęć.

Mam chęć napisać, bo to jest gratka,
Bo to okazja ogromnie rzadka.
Była więc sobie Natka-szczerbatka...
Czemu szczerbatka? Zaraz wyjaśnię.
Wiadomo: każdy człowiek, nim zaśnie,
Zęby szoruje, by zdrowym być,
Szczotką i pastą szoruje właśnie.
A Natka zębów nie chciała myć.

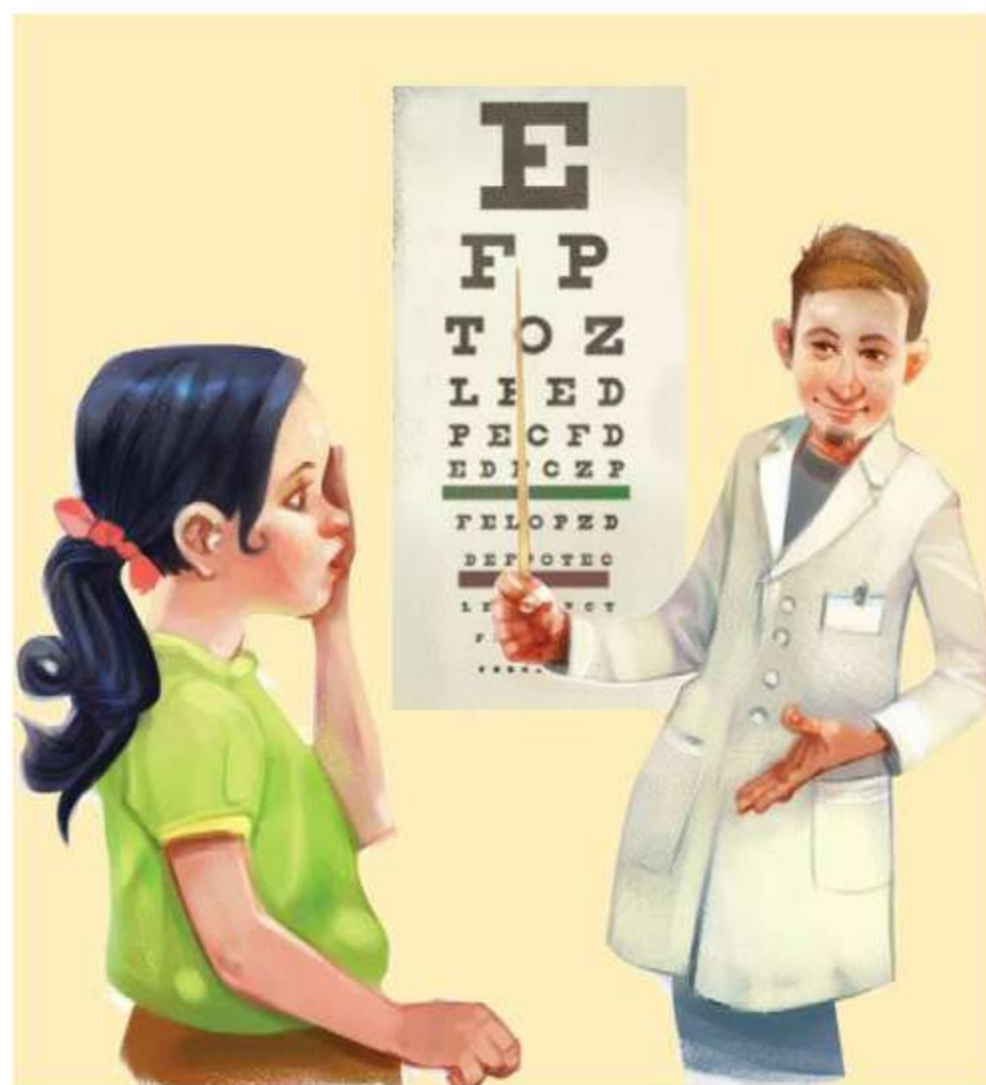
Mówiła: „Nie chcę,
Szczotka mnie łechce,
Niech inni myją zęby, gdy chcą,
A ja nie będę! I żadna siła
Już mnie nie zmusi, bym zęby myła!”.

Co z taką robić? Powiedzcie, co?
[...]

- 1 Wyjaśnij, dlaczego bohaterkę wiersza nazywano Natką-szczerbatką.
- 2 Jakiej rady można udzielić Natce-szczerbatce?
- 3 Jak ty dbasz o higienę osobistą?

U lekarza

- 1 Kiedy i dlaczego chodzimy do lekarza?
- 2 Co czujesz, kiedy musisz iść do lekarza?
- 3 Jak zachowujesz się w gabinecie lekarskim?

Paliwo

Wiemy, że człowiek jest jak fabryka,
gdy wszystko działa – skacze i fika.
Lecz kiedy w środku coś się popsuje,
cały organizm zaraz szwankuje.

A więc dla dobra swoich wnętrzności
stosuj paliwa świetnej jakości –
jedz więcej jajek, kaszy i serów,
mniej chipsów, frytek i hamburgerów.

- 1 Powiedz, skąd nasz organizm czerpie energię.
- 2 Jakie produkty są zdrowe dla naszego organizmu?

Od dziś – no dobrze, zgoda, od jutra –
porzuć napoje z gazem i cukrem,
pij świeże soki i dobrą wodę
z syropem babci, z cytryną, z miodem...

Zamiast znanych z reklam słodkości,
które nie mają żadnej wartości,
zjadaj owoce i chrup warzywa,
bo od nich właśnie zdrowia przybywa.

A jaki morał z tego wynika?
Pilnuj, co wchłania twoja fabryka!

3 Wymyśl i zaprezentuj reklamę zdrowej żywności.

Dziwna babcia

Cześć!

Tu Henio. Ale jestem zły! Wszystko przez to, że dzisiaj rano babcia powiedziała, żebym założył czapkę. A przecież jest wiosna! No więc powiedziałem, że nie ma mowy i że za nic jej nie włożę. Babcia przyjrzała mi się, westchnęła, a potem spojrzała na termometr za oknem i powiedziała, że co prawda w kalendarzu jest wiosna, ale za oknem ciągle zima. I podała mi czapkę. Zdenerwowałem się, bo nikt już nie nosi czapki i wszyscy będą się ze mnie śmiali. „Schowaj ją chociaż do plecaka. Włóżysz, kiedy ci będzie zimno”, poprosiła babcia. „Nie będzie!”, upierałem się. „Niemądre to strasznie, ale rób, jak chcesz. To w końcu twoja głowa, nie moja”, odparła babcia. „No właśnie!”, ucieszyłem się. Rzuciłem czapkę na wieszak i zbiegłem po schodach.

Kiedy tylko otworzyłem drzwi na dwór, poczułem tak zimny wiatr, że pomyślałem, że chyba babcia miała rację. Ale to w końcu moja głowa, nie jej, mogę robić z nią, co chcę, prawda? Więc nie wróciłem na górę po czapkę.

W połowie drogi, koło parku, to już byłem pewien, że babcia miała rację, ale było mi głupio wrócić po tę czapkę. A pod szkołą, kiedy zobaczyłem Dominika, Igora i Marcina – w czapkach! – to pomyślałem sobie, że są okropnymi zdrajcami. A potem to już nic nie myślałem, bo byłem zajęty wycieraniem nosa. Najpierw w rękaw, a potem w chusteczki od Hani. „Nie kazali ci założyć czapki?”, zdziwiła się. „Nie!”, odpowiedziałem i poszedłem do domu. Zły jak nie wiem. Na Hanię, że zadaje niemądre pytania, na chłopaków, że przyszli w czapkach, na babcię, że pozwoliła mi wyjść bez czapki, i na katar, że się przyczepił. No bo jutro sobota i mieliśmy iść z tatą do kina. A z tym katarzem to teraz nie wiem, czy pójdziemy. Bo jeszcze dostałem kaszlu. Teraz leżę i piję syrop. I już sam nie wiem, na kogo powinienem być zły.

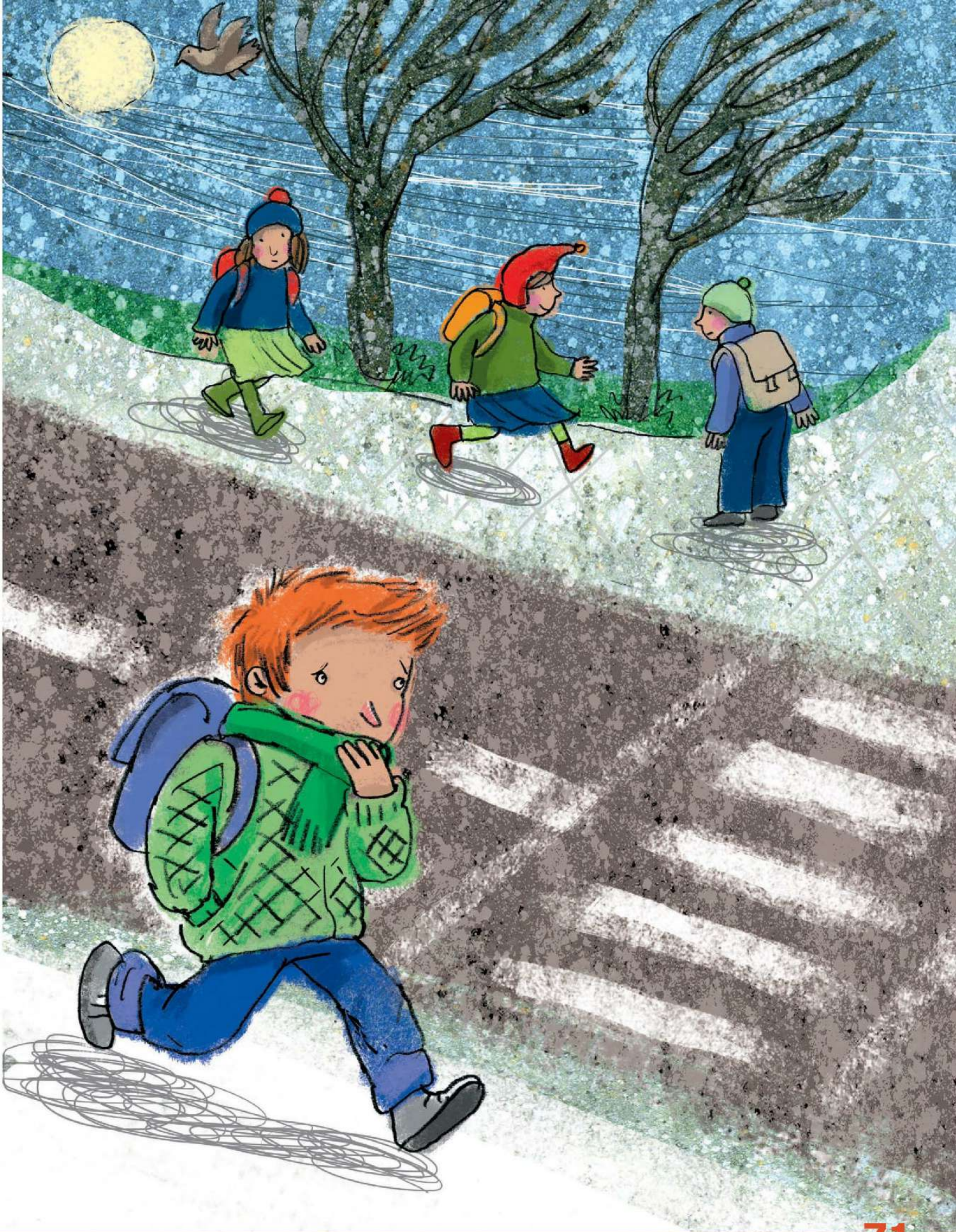
Wasz chory Henio

PS

Bałem się, że babcia mnie skrzyczy, gdy wrócę z katarzem, ale nie. Babcia się uśmiechnęła! I powiedziała, że to świetnie, że od kataru nikt nie umarł. I że ma nadzieję, że wyciągnę z tej historii wnioski. Moja babcia jest jakaś dziwna...

Wasz Henio

Moje hobby

Gdy zakładam baletki,
jestem lekka jak piórko
i zwinna. Lubię taniec
i swoje baletki.

I lubię panią, która
pokazuje mi, jak wspiąć się
na palce i jak kręcić się
dookoła, żeby nie upaść.

To mama pokazała mi,
jak ustawiać figury
i jaki ruch każda z nich
wykonuje.

Bardzo lubię grać
z rodzicami, chociaż
na razie to oni zwykle
wygrywają. Ale gdy nabiorę
wprawy, będę wygrywać!

- 1 Czym interesują się dzieci przedstawione w tekstach i na ilustracjach?

W piłkę nożną gram
z kolegami i z bratem.
Mamy swoją drużynę.
Trenujemy, aby wystartować/
w turnieju piłkarskim.
Uwielbiam biegać po boisku
razem z kolegami. To nawet
ważniejsze od strzelania goli.

Dinozaury żyły dawno,
dawno temu. Załuję,
że żadnego z nich
nie można już obejrzeć
na żywo.

Mogę za to poznawać
ich nazwy, dowiadywać się,
jak żyły, co jadły,
jak zdobywały pożywienie,
jak się rozmnażały.

2 Co ty lubisz robić w wolnym czasie?

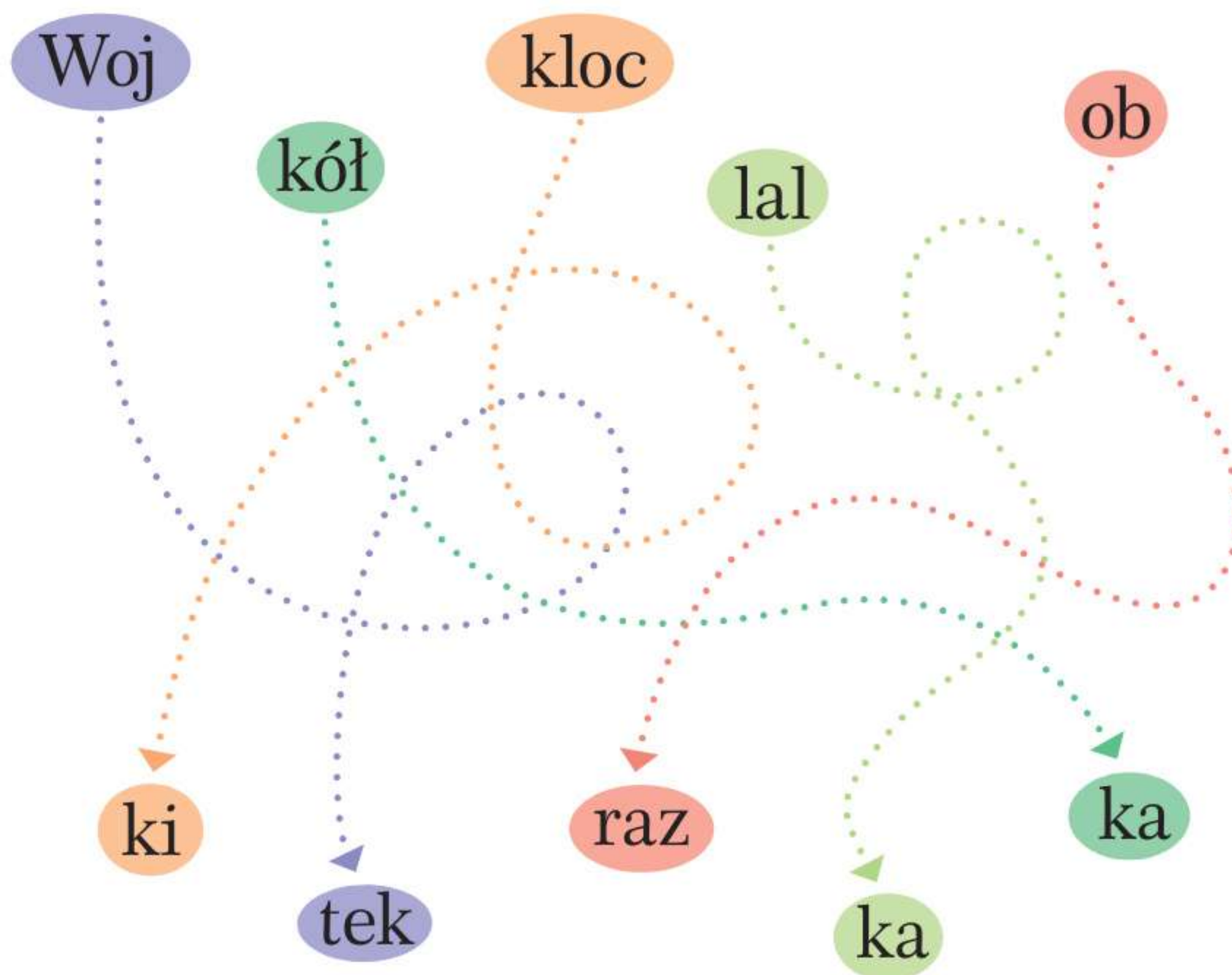

Gimnastyka oka i języka

1 Czytaj coraz głośniej.

za zia ȳa
ȳe ze zie
ziu zu ȳu
ȳo zio ZO

2 Przeczytaj sylaby tak, ȳeby powstały wyrazy.

Niezwykłe kolekcje

Wielu z was pewnie coś kolekcjonuje. Ktoś zbiera małe samochodziki, ktoś inny – znaczki pocztowe, a jeszcze ktoś inny – maskotki.

Niektóre zbiory są naprawdę niezwykle i przepiękne!

Na przykład **kolekcje muszli**.

Musze możesz spotkać na brzegach jezior i mórz. Takie skarby może zbierać każdy, kto lubi chodzić brzegiem i wypatrywać ciekawych okazów.

W różnych zakątkach świata można znaleźć **muszelki małe jak okruszki** i prawie tak **duże jak piaskownica**.

Musze mogą mieć przeróżne kształty: niektóre są skrzycone, inne wyglądają jak wachlarz, a jeszcze inne przypominają igłę do szycia. Mogą być ozdobione kolorowymi zygzakami czy kropczkami.

Niektóre z nich są tak niezwykle, że ludzie nadają im **nazwy**, na przykład stożek, ucho morskie lub żeglarek.

- 1 Co to jest kolekcja?
- 2 Co ty kolekcjonujesz?
- 3 Dowiedz się, co można jeszcze kolekcjonować.

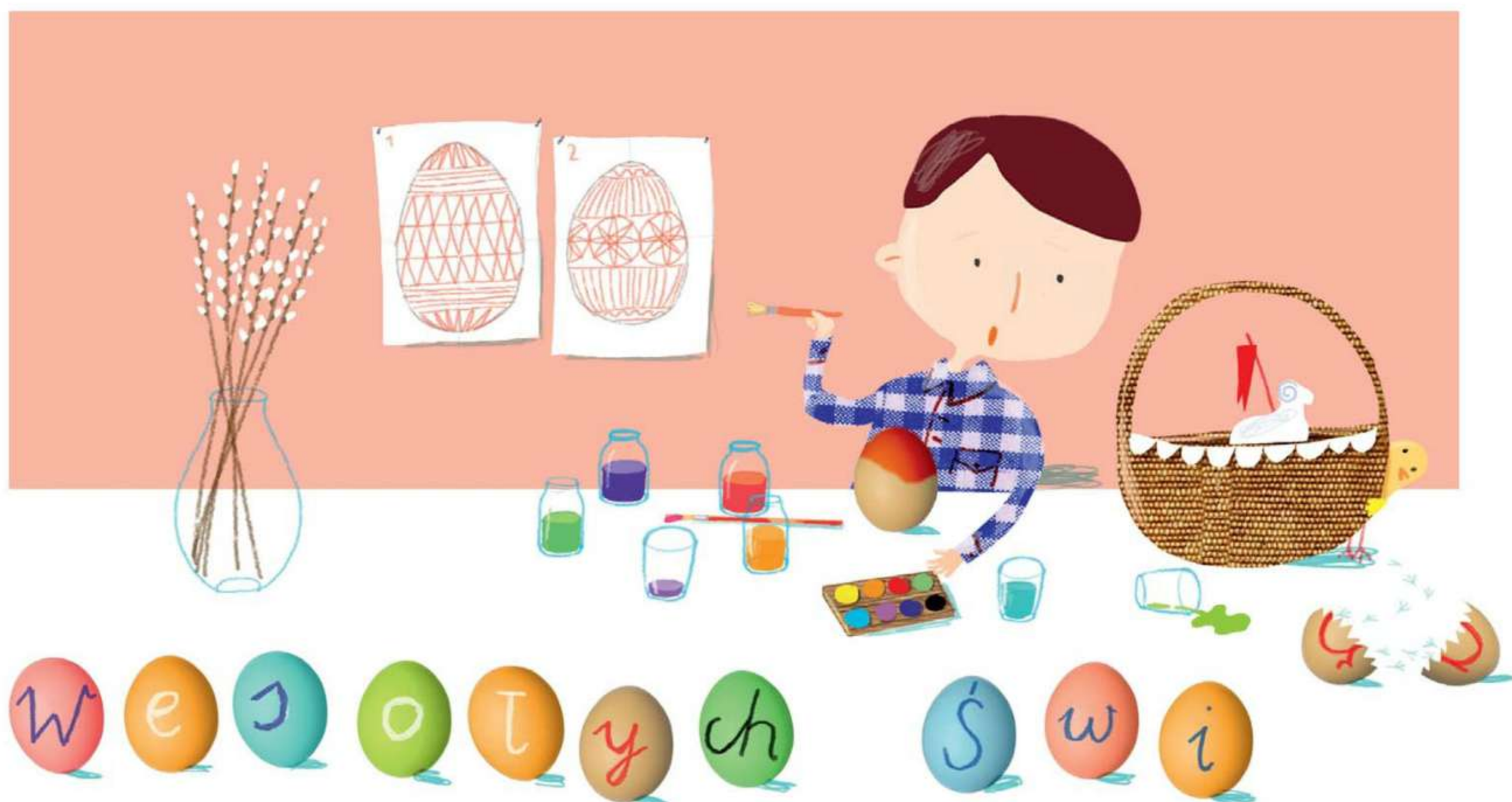
Wesołe jajko

Dlaczego w Święta Wielkanocne życzymy sobie „wesołego jajka”? Bo jajko wielkanocne z radości płacze. Nawet jeśli przyjdzie na świat z gołą skorupką, już jest wesołe. Na Wielkanoc jajka są malowane na czerwono, zielono, złoto. Kolory to radość. Jak ktoś chce kogoś rozśmieszyć, maluje sobie nos i policzki na kolorowo i jest śmieszny. Jak na jajku narysujemy nos, oczy, usta, ukazuje się buzia pyzata, która ucieszy pół świata.

Na Wielkanoc mamy się cieszyć, bo zwyciężyło dobro, a nie zło!

Życzymy sobie także „wesołego baranka”. Poza Wielkanocą baranek jest smutny, blady, słaby, wydaje się, że go wilki zjedzą, a na Wielkanoc ma czerwoną chorągiewkę, tak jak żołnierz, który wygrał bitwę i pokazuje sztandar. [...]

- 1 O jakich wielkanocnych symbolach jest mowa w tekście?
- 2 Jakie życzenia składamy sobie na Święta Wielkanocne?

malowanie farbami

naklejanie

malowanie
woskiem

farbowanie

- 1 Jakie ozdoby przygotowuje się na święta Wielkiej Nocy?
- 2 Jakimi technikami ozdobi się jaja na Wielkanoc?
- 3 Wykonaj wielkanocną pisanekę.

Rondelkolandia

Baranek z twarogu

Przygotuj:

serek wiejski,
paprykę,
rzodkiewkę,
ogórek,
chleb,
pietruszkę,
rukolę,
ziarenka pieprzu,
talerz,
plastikowy nóż.

- 1 Wymień produkty potrzebne do zrobienia wielkanocnego baranka.
- 2 Przygotujcie w klasie swoje wielkanocne baranki.

Niedługo Wielkanoc.

Robimy wielkanocnego baranka z sera.

Grudki sera tworzą białą wełnę.

Głowa baranka jest z chleba,

rogi są ze skórki rzodkiewki.

Baranek biega na nogach z ogórka.

Układamy baranka na talerzu, przygotowujemy kolorowe kwiaty z rzodkiewki, ogórka, papryki.

– Baranku, mamy dla ciebie trochę trawy!

- 1 Jakie potrawy przygotowuje się na święta w twoim domu?
- 2 Przypomnij, jakich zasad należy przestrzegać podczas przyrządzania potrawy.

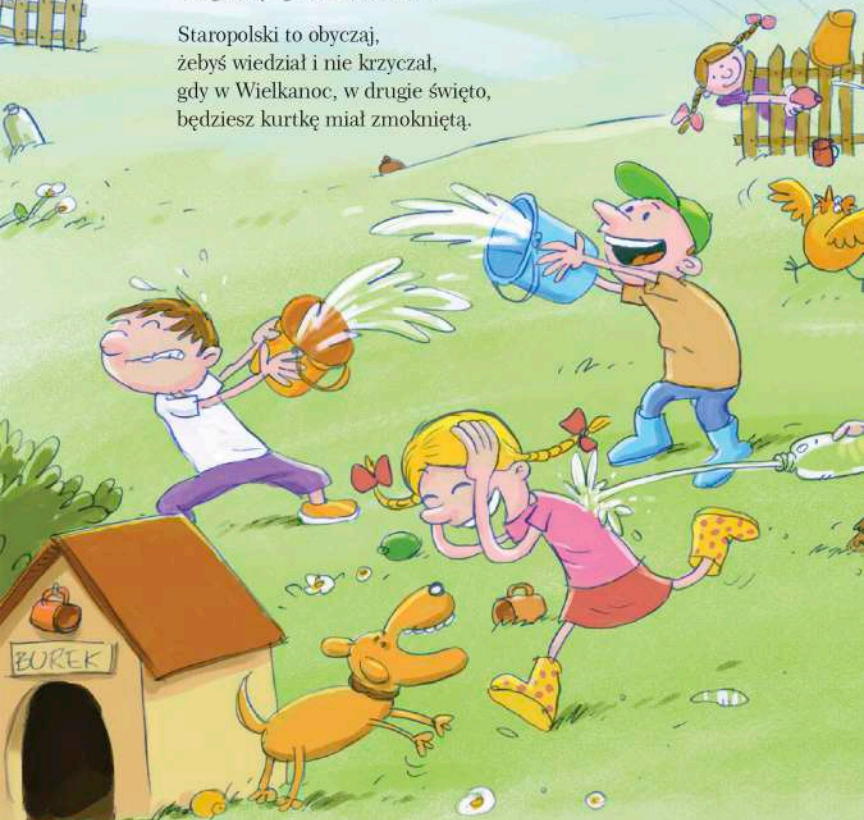

Śmigus

Śmigus! Dyngus! Na uciechę
z kubła wodę lej ze śmiechem!
Jak nie z kubła, to ze dzbanka,
śmigus-dyngus dziś od rana!

Staropolski to obyczaj,
żebyś wiedział i nie krzyczał,
gdy w Wielkanoc, w drugie święto,
będziesz kurtkę miał zmokniętą.

- 1 Jak nazywamy drugi dzień Świąt Wielkanocnych? Jaki zwyczaj jest związany z tym dniem?
- 2 Opowiedz o własnych przeżyciach związanych z lanym poniedziałkiem.
- 3 O czym należy pamiętać w czasie zabaw śmigusowych?

Abecadło muzyczne

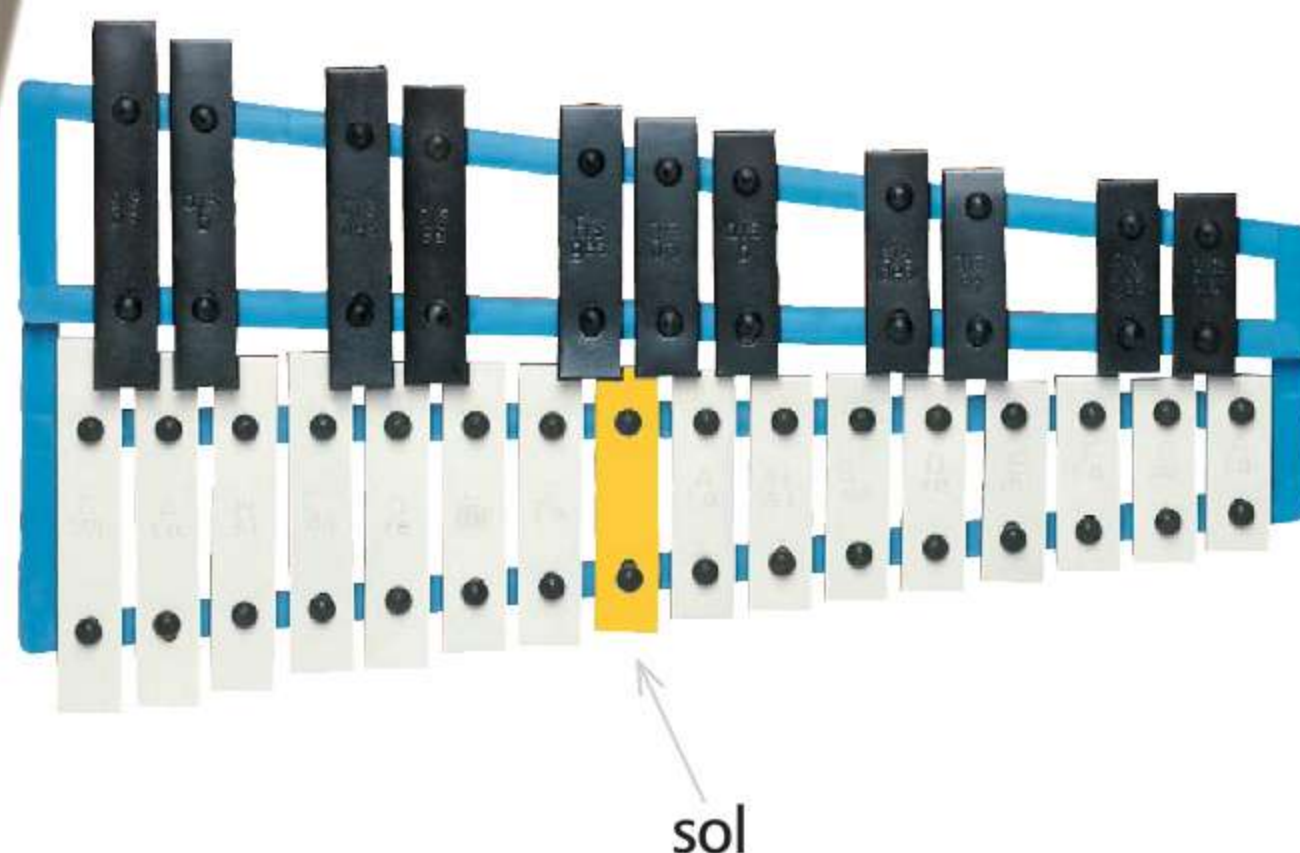
Dźwięki sol i mi

Imię: SOL

Nazwisko: DŹWIĘK

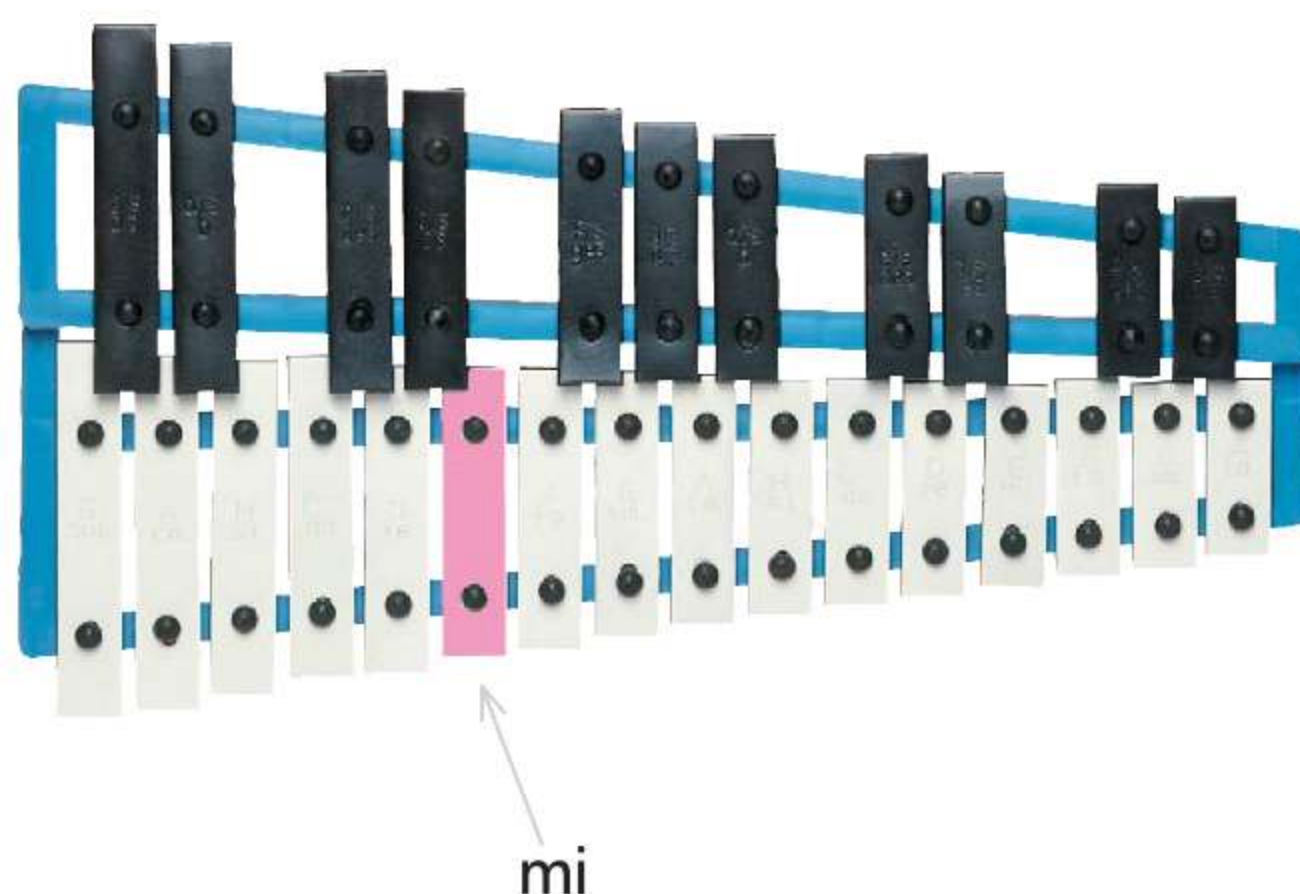
Adres: DRUGA LINIA

Imię: MI

Nazwisko: DŹWIĘK

Adres:
PIERWSZA LINIA

- 1 Gdzie umieszczone są na pięciolinii dźwięki **sol** i **mi**?
- 2 Znajdź te dźwięki na dzwonkach i je zagraj.

Abecadło instrumentów

Instrumenty dęte

trąbka

flet prosty

flet poprzeczny

- 1 Z jakiego materiału mogą być wykonane instrumenty dęte?
- 2 Dowiedz się, jakie są jeszcze inne instrumenty dęte.
- 3 Jak nazywają się muzycy grający na trąbce i flecie?

Piórką, dźwiękiem i pędzelkiem

Henryk Weyssenhoff (czytaj: wejsenhof),
„Wiosna”

Peter Rubens, „Taniec chłopów”

Cornelius van Leemputten (czytaj: kornelius wan lemputen),
„Pasterz i jego pies”

- 1 Wysłuchaj fragmentów utworu Antonia Vivaldiego (czytaj: wiwaldiego) „Cztery pory roku. Wiosna”.
- 2 Jak sądzisz, czy zaprezentowane obrazy mogłyby być ilustracją do wysłuchanych fragmentów utworu?
- 3 Narysuj własną ilustrację do wybranego fragmentu muzyki.

Kosmoks

- Dawno temu – opowiadała Lotka – smoki były ogromne. Ledwo mieściły się na Ziemi i ciągle nadeptywały sobie na łapy i ogony. Pewnego razu smok Bazyli zawołał:
- Polecę w kosmoks! Tam nie jest ciasno. Wzbił się w niebo, a jego łuski odbijały w ciemnościach światło słońca. I w ten sposób Bazyli stał się gwiazdą.
- Gwiazdy są z kamienia! – zaprotestował Cyryl.
- Gdy dorosnę, polecę w kosmoks – westchnął Jacenty. – Ale nie zostanę gwiazdą, tylko kosmoknautą!

Błoto

Śnieg stopniał, ale na podwórku zamiast trawy pełno było błota.

– Ale plucha! – roześmiał się Cyryl. – Co powiecie na błotną bitwę?

Jacenty cisnął błotem w jego kierunku. Plask! Brunatna plama rozlała się na łuskach Cyryla

jak mokry kleks. Cyryl ryknął i cisnął swoim błotem prosto w... nos Lotki. Zdenerwowana Lotka trafiła w... Ksawerego.

Gdy na podwórko wpadła pani Gryzelda, smoki wyglądały jak małe błotne pagórki.

– Są chwile – westchnęła pani – gdy wolę, aby wróciła zima.

Wiosna

- Kochane smoki, wymieńcie znane wam znaki wiosny – poprosiła pani Gryzelda.
- Świeci słońce, z ziemi wyglądają krokusy i inne wiosenne kwiaty, a na gałęziach są zielone pąki – wymieniła Lotka.
- Na trawnikach pojawia się młoda trawa – dodał Cyryl.
- Latają motyle i bzyczą muchy – mówił Jacenty. – Ptaki śpiewają i wiją gniazda... Ksawery wyfrunął ze swojej ławki, wywinął koziołka i zawołał:
- A smoki wariują z radości!

Woda

Pani Gryzelda zainstalowała w klasie dystrybutor z wodą. Jacenty podleciał do niego i nalał sobie pełen kubek. A potem następny.

– Teraz ja! – odepchnął go Cyryl.

Jacenty nie ustępował. Naciskali na pompkę na zmianę, a wokół dystrybutora zbierało się całe jezioro wody.

– Stop! – zawołała pani Gryzelda. – Nie wolno marnować wody. Smoki pustynne nie mają jej nawet tyle, ile wy w jednym kubku.

Smoki wyobraziły sobie spragnionych kuzynów na suchej pustyni. I spuściły głowy ze wstydu.

Spóźnienie

Ksawery spóźnił się na lekcję. Znowu. Wleciał do klasy jak torpeda i... spadł na podłogę z wrażenia. Sala była pusta. Ksawery zaglądał pod ławki i za zasłonki, podleciał też do okna.

– Hop, hop! – wołał. – Jest tu ktoś?

– Nie ma nikogo! – zadudnił głos zza regału.

A potem na środek sali wypadli Jacenty z Cyrylem. Śmiali się tak, że aż im łzy kapały na podłogę.

– Prima aprilis! – zawołali. – Pani zwolniła nas z lekcji i zaprosiła na lody. Zbieraj się, bo spóźnimy się też do cukierni!

Gra w zielone

– Jutro zagramy w zielone – ogłosiła pani Gryzelda. – Wygra ten, kto ma ze sobą coś zielonego. Każdy z was może wygrać! Następnego dnia smoki pokazywały przyniesione z domu rzeczy. Lotka – oswojoną żabę, Jacenty – liść, a Ksawery – zielony kubek do płukania zębów.

Cyryl, który zapomniał o pracy domowej, schował się pod ławką i udawał, że go nie ma. Nagle coś zauważył. Wyleciał na środek sali i zawołał:

– Ja mam coś zielonego przez cały rok!
I z dumą zaprezentował swoje zielone łuski.

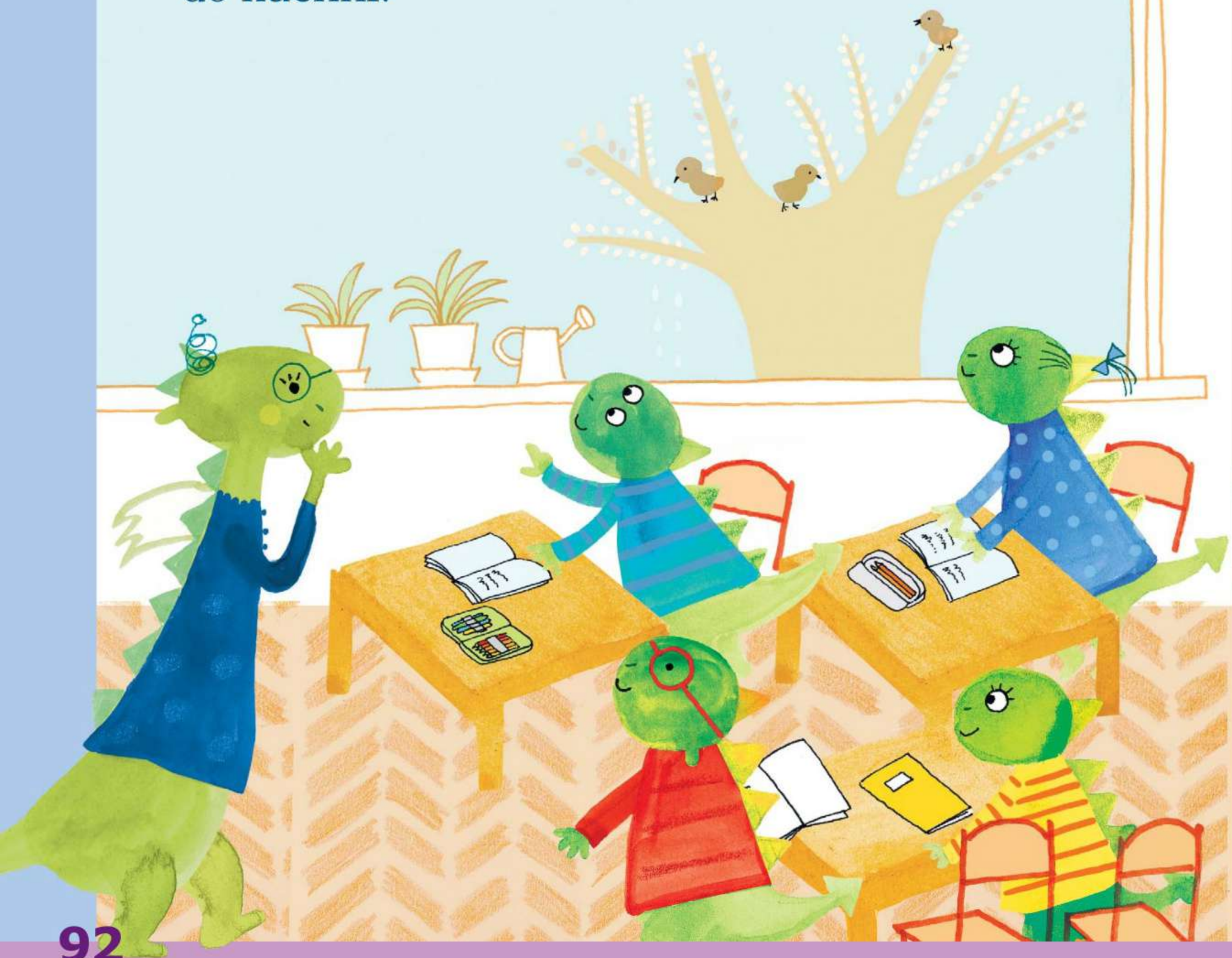

Niezwykła lekcja

Zbliżała się Wielkanoc. Smoki zamiast uważać na lekcjach, wyglądały przez okna i wierciły się w ławkach.

– Dość tego! Chowajcie książki i lećcie za mną – zawołała w końcu pani Gryzelda.

Bez słowa wyleciała z sali i pokierowała je... do kuchni.

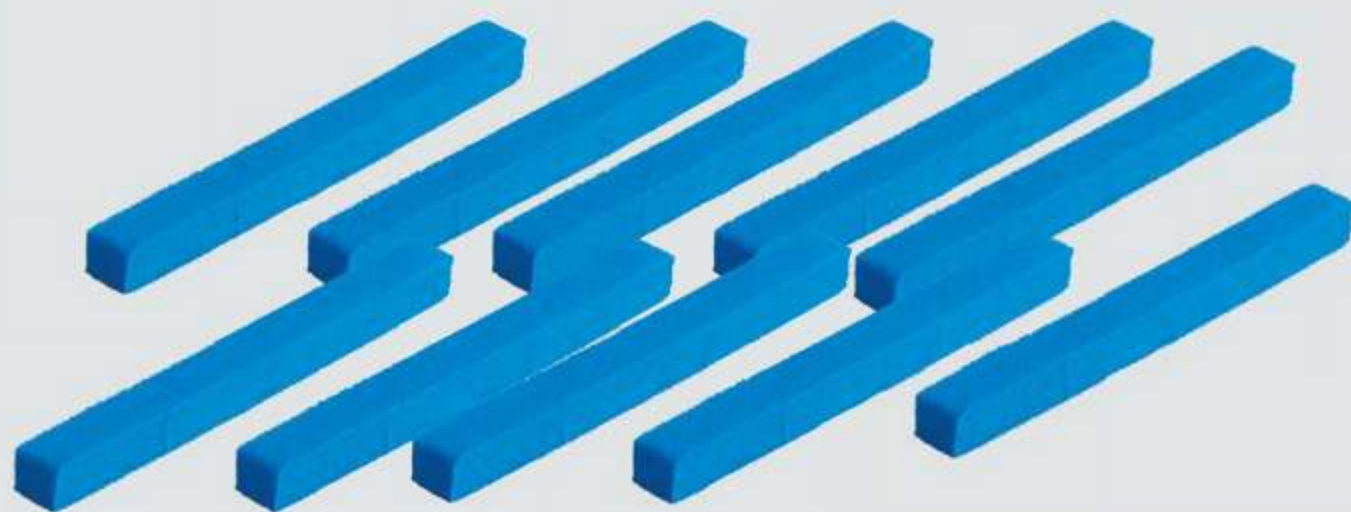

- Na jutro zaplanowałam przyrządzanie mazurków – oznajmiła. – Myślę jednak, że możecie się nimi zająć już teraz.
- Gdy zagnietli ciasto, Jacenty urwał kawałek i wpakował sobie do pyska.
- Takie lekcje to ja mogę mieć każdego dnia – westchnął rozmarzony.

10 jednostki

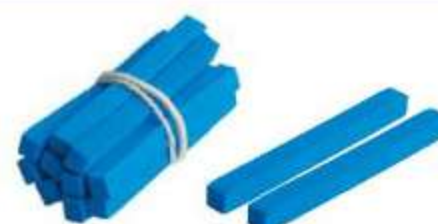

1 dziesiątka

$$10 + 1 = 11$$

1 dziesiątka 1 jednostka

$$10 + 2 = 12$$

1 dziesiątka 2 jednostki

$$10 + 3 = 13$$

1 dziesiątka 3 jednostki

$$10 + 4 = 14$$

1 dziesiątka 4 jednostki

$$10 + 5 = 15$$

1 dziesiątka 5 jednostki

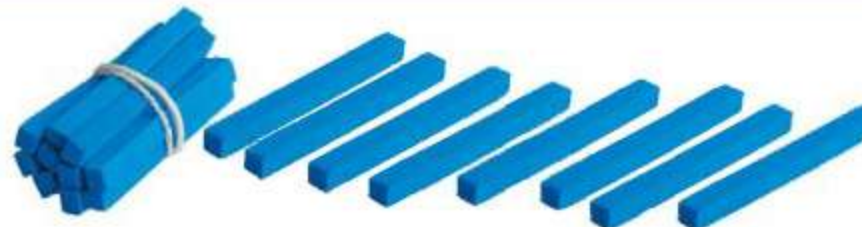
$$10 + 6 = 16$$

1 dziesiątka 6 jednostki

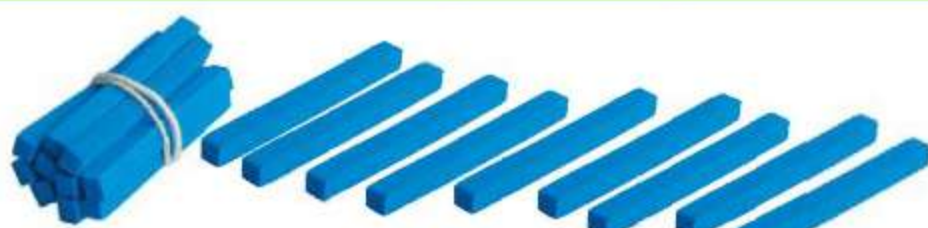
$$10 + 7 = 17$$

1 dziesiątka 7 jednostki

$$10 + 8 = 18$$

1 dziesiątka 8 jednostki

$$10 + 9 = 19$$

1 dziesiątka 9 jednostki

$$10 + 10 = 20$$

2 dziesiątki 0 jednostki

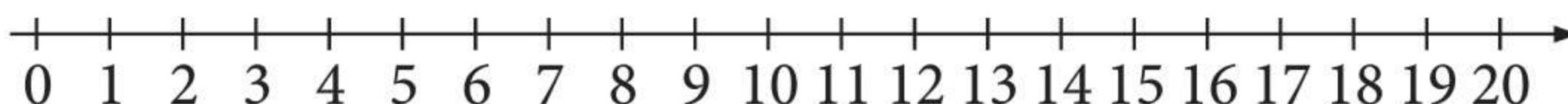

Który z kolei?

Jedenasty, dwunasty, trzynasty, czternasty, piętnasty, szesnasty, siedemnasty, osiemnasty, dziewiętnasty, dwudziesty.

- 1 Przeczytaj kolejne liczby od 10 do 20, a następnie od 20 do 10.

- 2 Powiedz, jakie liczby przedstawiono na klockach.

- 3 Przyjrzyj się ilustracji i powiedz, które miejsca są wolne, a które są zajęte.

- 4 Powiedz, jakich kolejnych liczb brakuje w każdej ramce.

- 5 Odczytaj zapisy. W każdej parze liczb wskaż większą liczbę.

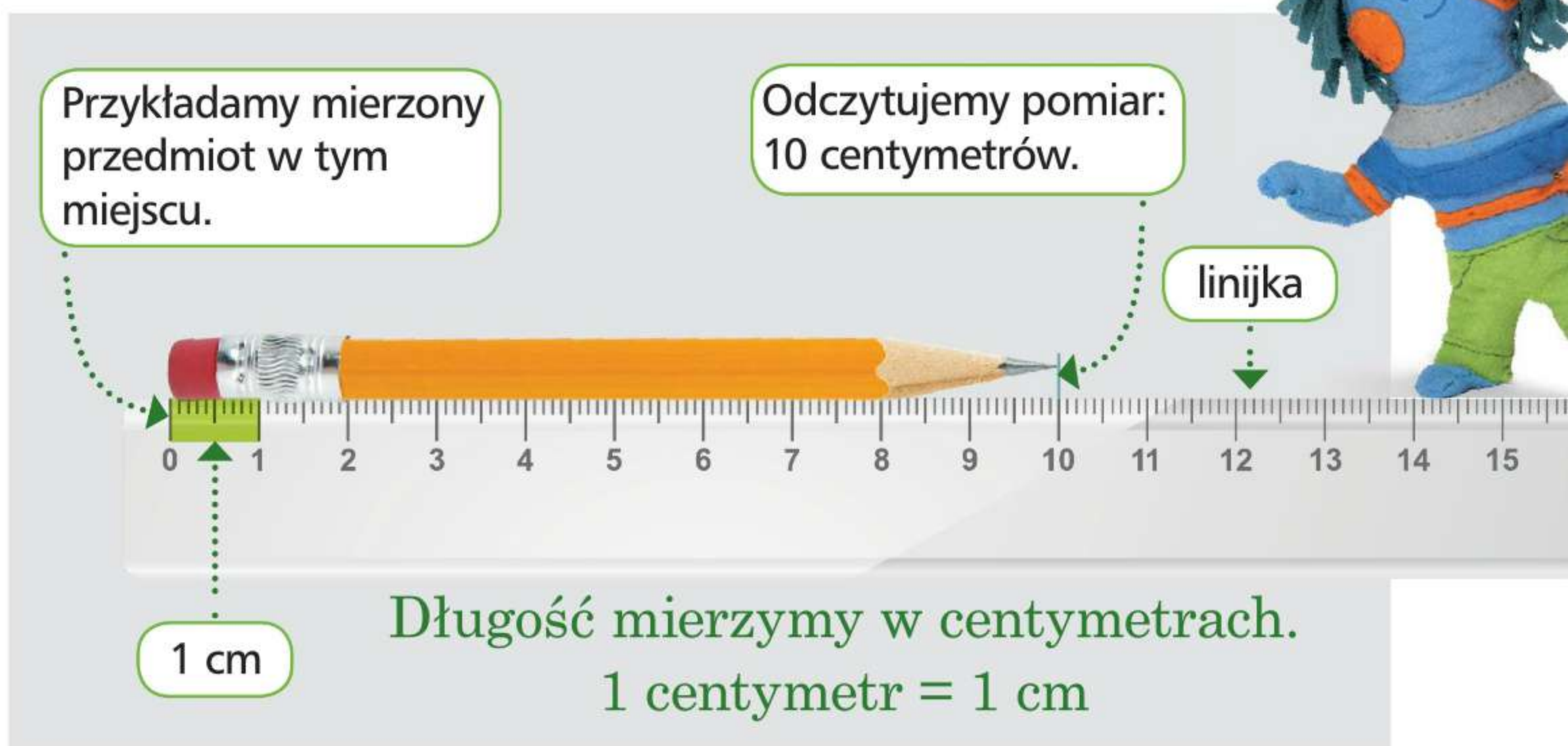
$$15 < 17$$

$$18 > 14$$

$$10 < 16$$

$$13 < 20$$

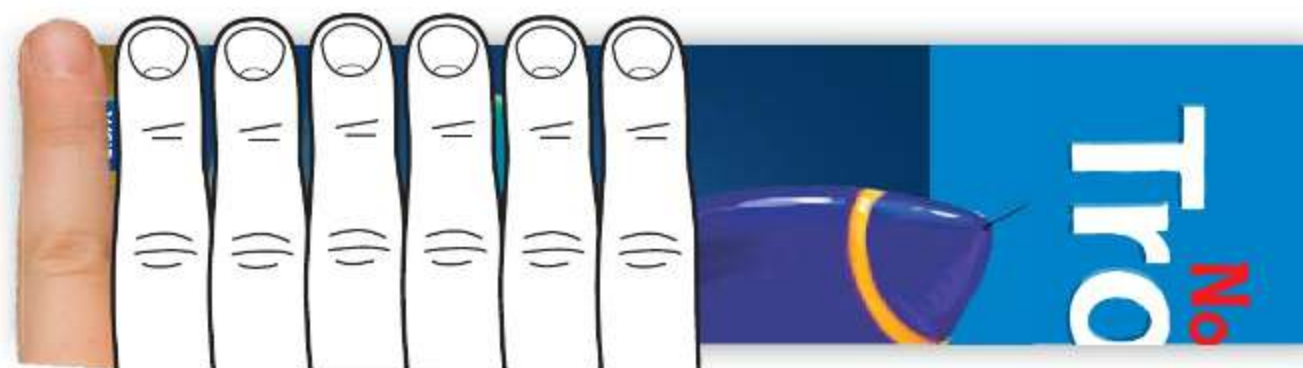

- 1 Pomiar długości można wykonać również własną dłonią.
  - Przykładaj na przemian raz lewą dłoń, raz prawą i zmierz w ten sposób dłuższy bok podręcznika.

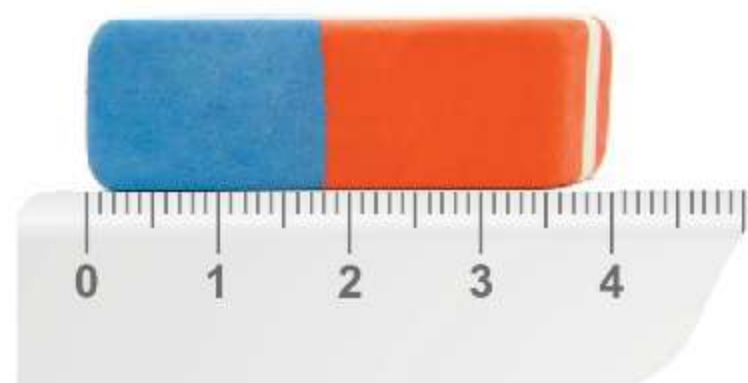
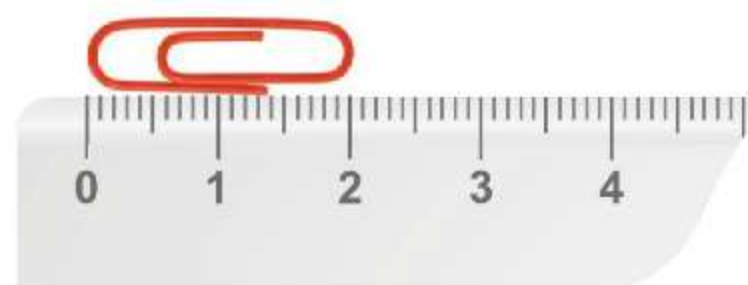
- A teraz ten sam bok podręcznika zmierz palcami. Przykładaj je tak jak na rysunku.

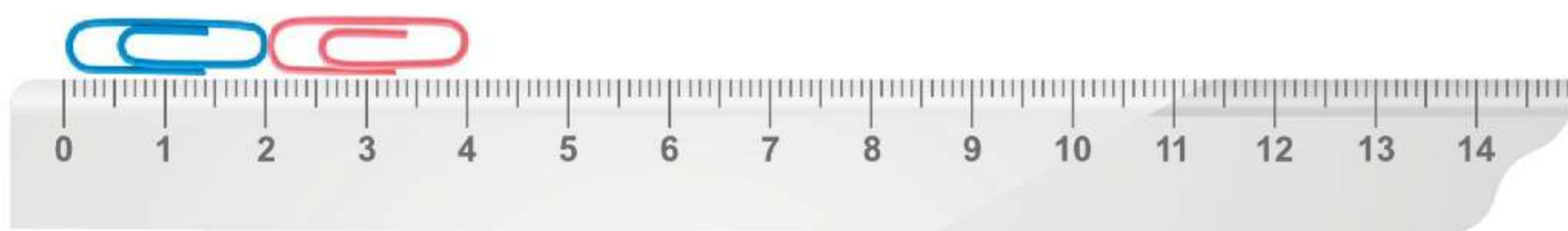
- Porównaj swoje wyniki z wynikami koleżanek i kolegów. Zastanów się, czy pomiar dłonią jest dokładny. Dlaczego?

- 2 Odczytaj na linijkach długości przedmiotów.

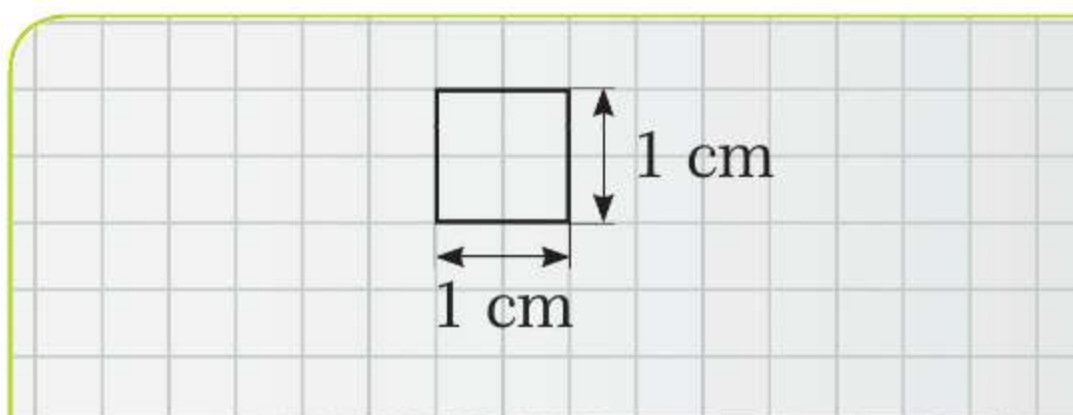
- 3 Odczytaj na linijce, jaką długość mają razem te przedmioty.
Dobierz odpowiednie działanie.

$$2 \text{ cm} + 1 \text{ cm} = 3 \text{ cm}$$

$$2 \text{ cm} + 2 \text{ cm} = 4 \text{ cm}$$

$$1 \text{ cm} + 3 \text{ cm} = 4 \text{ cm}$$

Stokrotka

Dorasta
do wysokości
około 20 cm.

Na tropie
centymetra

$$4 + 3 = 7$$

$$14 + 3 = 17$$

$$7 - 3 = 4$$

$$17 - 3 = 14$$

$$7 - 4 = 3$$

$$17 - 4 = 13$$

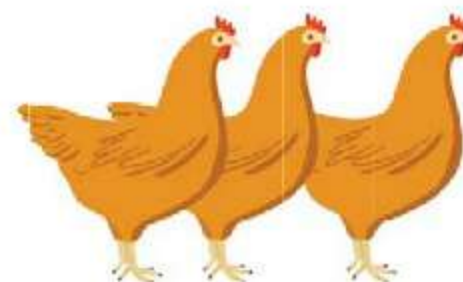
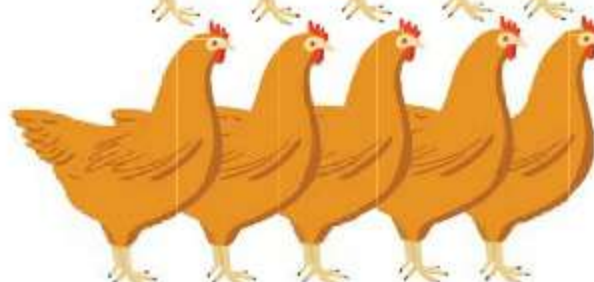
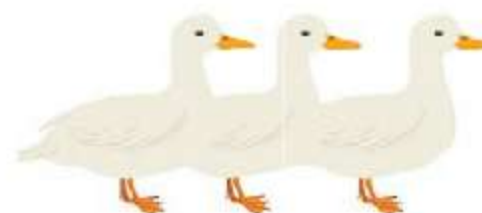
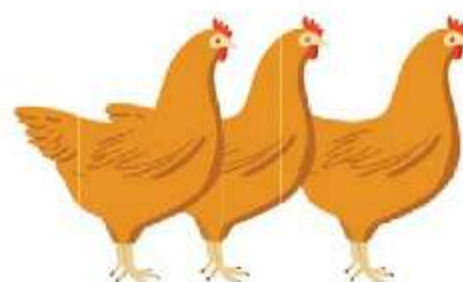
- 1 Ułóż działania dodawania do rysunków i oblicz według wzoru.

$$2 + 3 = 5$$

$$12 + 3 = 15$$

- 2 Ułóż działania odejmowania do podanych rysunków i oblicz według wzoru.

$$8 - 5 = 3$$

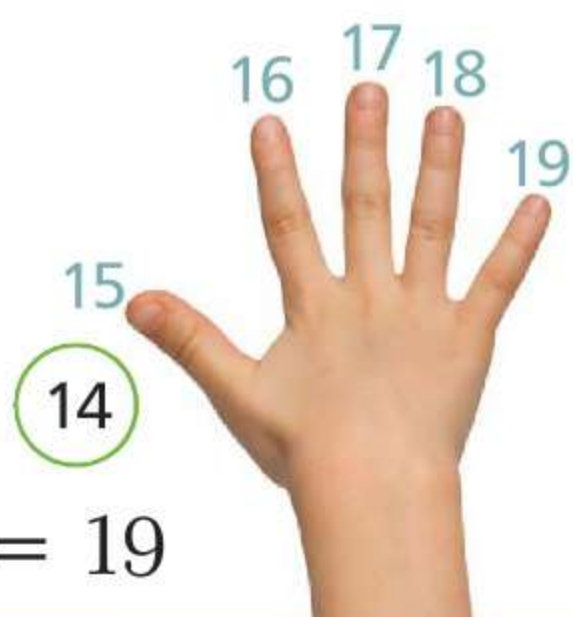
$$18 - 5 = 13$$

- 3 Przyjrzyj się, jak wykonywać działania na palcach.

$$14 + 5 = ?$$

Doliczamy 5 do 14.

$$14 + 5 = 19$$

$$19 - 5 = ?$$

Odliczamy 5 od 19.

$$19 - 5 = 14$$

- Oblicz na palcach.

$$15 + 2$$

$$18 - 4$$

$$16 - 4$$

$$13 + 4$$

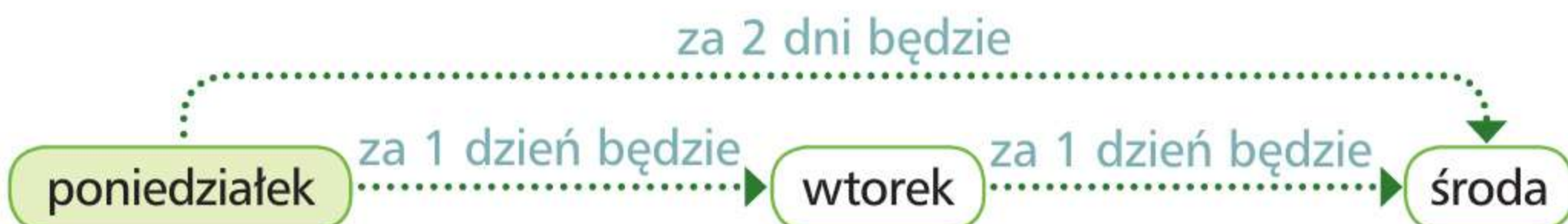

poniedziałek
wtorek
środa
czwartek
piątek
sobota
niedziela

Tydzień to 7 dni.

Dziś jest poniedziałek. Jaki dzień tygodnia przypadnie za 2 dni?

Dziś jest sobota. Jaki dzień tygodnia był 3 dni temu?

- 1 Wymień nazwy kolejnych dni tygodnia. Zaczynij od czwartku.
- 2 Dokończ zdania ustnie.
  - Jest czwartek. Za 3 dni będzie...
  - Jest niedziela. Wczoraj była...
  - Jest sobota. Za 5 dni będzie...
  - Jest wtorek. Jutro będzie...
- 3 Rozwiąż zadanie w zeszycie.

W sobotę rano mama włożyła kwiaty do wazonu, a wyjęła je we wtorek wieczorem. Ile dni kwiaty stały w wazonie?

Czytamy tekst zadania.

Zastanawiamy się, czego dotyczą liczby w zadaniu.

Sprawdzamy, czy w zadaniu niczego nie brakuje (liczb, pytania).

Wybieramy sposób rozwiązania.

1 Przeczytaj zadanie.

Na jednej półce były 3 maskotki, a na drugiej 4.
Ile maskotek było razem?

- Przyjrzyj się rysunkom i działaniom. Wybierz poprawne działanie.

$$3 + 4 = \boxed{?}$$

$$4 + 4 = \boxed{?}$$

$$4 - 3 = \boxed{?}$$

- Wykonaj obliczenia w pamięci.
- Powiedz, jak brzmi odpowiedź.
- Uzasadnij, dlaczego pozostałe działania nie mogą prowadzić do poprawnego rozwiązania zadania.

2 Przeczytaj zadanie.

Na kwiatowej rabatce kwitło 14 tulipanów.
Hania zerwała dla mamy 3 tulipany.

- Powiedz, czego brakuje w tym zadaniu.
- Wskaż odpowiednie pytanie.

Ile tulipanów kwitło na rabatce?

Ile tulipanów zostało na rabatce?

Ile tulipanów zerwała Hania?

- Powiedz, jak należy rozwiązać to zadanie.

3 Przeczytaj zadanie.

Wojtek miał 12 kredek.
Dał Markowi kilka kredek.
Ile kredek zostało Wojtkowi?

- Powiedz, czego brakuje w tym zadaniu.
- Wskaż, która para liczb może wystąpić w tym zadaniu.

12

15

12

2

12

0

- Powiedz, jak należy rozwiązać to zadanie.

Spis treści

I Ja w kosmosie

1. Czy jesteśmy sami w kosmosie? 3
Wyliczanka
D. Wawiłow, N. Usenko 3
2. Mały konstruktor
(litery ś, Ś) 4
(zmiękczenia si, Si) 5
3. Galaktyczna niespodzianka 6
Tropiciele wiedzy 6
Gimnastyka oka i języka 7
4. Chcę zostać astronautą 10
Warto ich znać! 10
Rondelkolandia 11
5. Lecimy w kosmos 12
Ale kosmos!
Z. Stanecka 12
12. Kazio i żrebak
(litery ź, Ź) 26
13. Małe i duże zwierzęta
(zmiękczenia zi, Zi) 27
Cukierku, ty łobuzie!
W. Cichoń 28
Gimnastyka oka i języka 29
14. Niespodzianki wiosny 30
15. Ptaki wracają 32
Kulki i szkiełka
J. Kulmowa 32

II Przedwiośnie

6. W marcu jak w garncu 14
Marcowa cebulka
J.M. Chmielewska 14
7. Nie daj się chorobie 16
Żaba
J. Brzechwa 16
8. Zabawa w podchody 18
Bawimy się w podchody
Z. Stanecka 18
9. W co się bawić na podwórku? 20
Kałużyści
D. Wawiłow 20
10. Zabawa 22
Zabawa
R. Jędrzejewska-Wróbel 22

III Wiosna

11. Żegnaj, zimo! Witaj, wiosno! 24
Witaj, wiosno!
Z. Stanecka 24

IV Bezcenna woda

16. Po co komu woda? 34
Błękitna planeta
Z. Stanecka 34
Tropiciele wiedzy 36
17. Rośliny w naszej klasie 37
18. Tajemnice ćmy
(litery ć, Ć) 38
(zmiękczenia ci, Ci) 39
19. Szanujmy wodę 40
Kropla wody
Z. Stanecka 40
20. Śpiąca królewna 42
Bawimy się z Noni 42

V Dla każdego coś ciekawego

21. Strach ma wielkie oczy 44
Strach ma wielkie oczy
R. Jędrzejewska-Wróbel 44
22. Prima aprilis
(litery ż, Ź) 46
Bawimy się z Noni 48
23. Strażacy w akcji 50
Praca strażaka
Z. Stanecka 50
Gimnastyka oka i języka 51

24. Wiosenne porządki (dwuznaki rz, Rz)	52
Bawimy się z Noni	54
25. Do czego potrzebny jest wiatr?	56
<i>Dwa wiatry</i>	
J. Tuwim	56
<i>Groźne żywioły</i>	
Z. Stanecka	58

VI Graj w zielone

26. Święto drzewa	60
<i>Zagadki</i>	
J.M. Chmielewska	60
27. Historia dzbanka (dwuznaki dz, Dz)	62
28. Segregujemy odpady	64
<i>Segregowanie odpadów</i>	
Z. Stanecka	64
Tropiciele wiedzy	65
29. U lekarza	66
<i>Natka-szczerbatka</i> (fragment)	
J. Brzechwa	66
U lekarza	67
30. Dbam o zdrowie	68
<i>Paliwo</i>	
M. Strzałkowska	68
<i>Dziwna babcia</i>	
R. Jędrzejewska-Wróbel	70

VII Kolorowe święta

31. Nasze ulubione zajęcia	72
<i>Moje hobby</i>	
Z. Stanecka	72
32. Niezwykłe kolekcje	74
Gimnastyka oka i języka	74
Tropiciele wiedzy	75

33. Przygotowania do świąt	76
<i>Wesołe jajko</i> (fragment książki „Nie tylko wrona chodzi zdziwiona”)	
ks. J. Twardowski	76
34. Świąteczny stół	78
Rondelkolandia	78
35. Śmigus-dyngus	80
<i>Śmigus</i>	
W. Broniewski	80

Muzyka

Abecadło muzyczne	82
Dźwięki sol i mi	82
Abecadło instrumentów	83
Instrumenty dęte	83
Piórką, dźwiękiem i pędzelkiem	84

Poczytanki – dodatkowe teksty do czytania

<i>Kosmoks</i> , Z. Stanecka	85
<i>Błoto</i> , Z. Stanecka	86
<i>Wiosna</i> , Z. Stanecka	88
<i>Woda</i> , Z. Stanecka	89
<i>Spóźnienie</i> , Z. Stanecka	90
<i>Gra w zielone</i> , Z. Stanecka	91
<i>Niezwykła lekcja</i> , Z. Stanecka	92

Matematyka

Liczby drugiej dziesiątki	94
Miara długości – centymetr	96
Dodawanie i odejmowanie liczb typu: 14 + 3, 17 – 3	98
Obliczenia kalendarzowe. Tydzień	100
Zadania tekstowe o różnej budowie	101

Źródła ilustracji i fotografii

Okładka: s. I (ilustracja) Marcin Piwowski

Tekst główny:

Ilustracje: (logo *Listy od Hani i Henia*) Zofia Dzierżawska; (logo: *Gimnastyka oka i języka, Tropiele wiedzy, Ulica Ciekawych Wyrazów, Bawimy się z Noni, Rondelkolandia, Abecadło muzyczne, Abecadło instrumentów, Piórkiem, dźwiękiem i pędzelkiem, laleczka Noni*) Marta Krzywicka; s. 3 Ewa Kozyra-Pawlak; s. 4–5 Marcin Piwowski; s. 6 Natalia Tilszner; s. 7 (płatanki) Dennis Wojda; s. 10 (astrolabium, scenki) Daniel de Latour; s. 11 (ufoludki) Marta Krzywicka; s. 12 Marcin Bruchnalski; s. 13 (projekt strony) Dennis Wojda; s. 14–15 Masha Manun; s. 16–17 Klara Wicenty; s. 18–19 Marcin Piwowski; s. 20 Tomasz Kozłowski; s. 22–23 Anna Wielbut; s. 24–25 (ilustracja dzieci idące z marzanną) Marcin Bruchnalski, (marzanna z siana) Marta Krzywicka; s. 26–27 Marcin Piwowski; s. 29 (tło) Klara Wicenty; s. 30–31 Marta Drapiewska; s. 32–33 Ewa Kozyra-Pawlak; s. 36 Natalia Tilszner; s. 37 Marta Drapiewska; s. 38–39 Marcin Piwowski; s. 40–41 (Afryka, dzieci myjące dłonie i ręce) Tomasz Kozłowski; s. 42–43 (scenki „Śpiąca królewna”) Aleksandra Michalska-Szwagierczak; s. 44–45 Anna Wielbut; s. 46–47 Marcin Piwowski; s. 48–49 Daniel de Latour; s. 50 Tomasz Leśniak; s. 51 (kolorowe chmurki) Dennis Wojda; s. 52–53 Marcin Piwowski; s. 54–55 Daniel de Latour; s. 56–57 Mirosław Urbaniak; s. 62–63 Marcin Piwowski; s. 64 (kompostownik) Natalia Tilszner; s. 65 Natalia Tilszner; s. 66 Ewa Kozyra-Pawlak; s. 67 Mirosław Urbaniak; s. 68–69 (oczy i usta artykułów spożywczych) Tomasz Leśniak; s. 70–71 Anna Wielbut; s. 72–73 Daniel de Latour; s. 74 (kolorowe pola i strzałki) Dennis Wojda; s. 75 Natalia Tilszner; s. 76 Tomasz Kozłowski; s. 78–79 (baranek z twarogu) Marta Krzywicka; s. 80–81 Tomasz Leśniak; s. 82 (ramki) Marta Krzywicka; s. 83 (muzycy) Daniel de Latour; s. 85–93 Ewa Poklewska-Koziello; s. 95 (postacie w rzędku) Przemysław Surma, (dzieci na fotelach) Marta Drapiewska; s. 96 (dłonie, palce) Joanna Plakiewicz; s. 98 (wróble, kosy, kury, kaczki) Aleksandra Woldańska-Płocińska; s. 99 (serduszka) Joanna Plakiewicz, (krokusy) Aleksandra Woldańska-Płocińska; s. 100 (kwiaty w wazonie) Klara Wicenty; s. 101 (maskotki na półkach) Aleksandra Woldańska-Płocińska; s. 102 (kredki) Aleksandra Woldańska-Płocińska

Fotografie: s. 7 (planety) Kucherenko Anastasiia/Shutterstock.com; s. 8 (astronauta) eddtoro/Shutterstock.com, (stacja kosmiczna, prom kosmiczny „Atlantis”) NASA; s. 8–9 (przestrzeń kosmiczna) thrashem/Shutterstock.com, (astronauta Buzz Aldrin na Księżycu) NASA; s. 9 (Księżyc, lądownik księżycowy) NASA, (astronauta James Irwin i pojazd księżycowy) NASA/David Scott; s. 10 (Mikołaj Kopernik) National Geographic Society/Corbis/FotoChannels; s. 11 (kucharek, ufoludki z warzyw) B. Wojciechowski i J. Cukla/WSiP; s. 13 (planetarium) Alvaro Pantoja/Shutterstock.com, (ufoludek) James Thew/Shutterstock.com, (teleskop) Dja65/Shutterstock.com, (galaktyka) kanate/Shutterstock.com, (satelita na orbicie) Neo Edmund/Shutterstock.com; s. 21 (Tadeusz Makowski, *Kapela dziecięca*) reprodukcja; s. 25 (rafia) Ragesoss/Wikipedia (licencja CC 3.0), (etapy robienia marzanny) B. Wojciechowski i J. Cukla/WSiP; s. 28 (mały kot) Stefan Petru Andronache/Shutterstock.com, (mały kot na dwóch łapach) Oksana Kuzmina/Shutterstock.com; s. 29 (krowa z cielęciem, kura z pisklętami) Eric Isselée/Shutterstock.com, (latawiec) Dzm1try/Shutterstock.com; s. 34 (dziewczynka pijąca wodę) Goodluz/Shutterstock.com; s. 34–35 (Ziemia) heromen30/Shutterstock.com; s. 35 (spękana ziemia) bunpot/Shutterstock.com, (jeleni) Kevin McKeever/Shutterstock.com, (motyl) KobchaiMa/Shutterstock.com; s. 38 (ćma) Mikhail Melnikov/Shutterstock.com; s. 41 (planeta Ziemia) Anton Balazh/Shutterstock.com; s. 42–43 (stara otwarta książka) ytpo/Shutterstock.com; s. 42, 43, 48, 49, 54, 55, 94, 96, 98, 100 (Noni) B. Wojciechowski i J. Cukla/WSiP; s. 48, 49, 54, 55 (chmurki) kanate/Shutterstock.com; s. 48–49 (ramki z papieru) kanate/Shutterstock.com; s. 51 (wóz strażacki) PAP/Jacek Bednarczyk, (telefon komórkowy) Tatiana Popova/Shutterstock.com, (radiowóz, ambulans) Grażyna Bryk/WSiP; s. 56 (młyn) Fedor Selivanov/Shutterstock.com; s. 57 (latawiec) Eliks/Shutterstock.com, (wiatraki) Terrance Emerson/Shutterstock.com, (jacht) Nikita Rogul/Shutterstock.com; s. 58 (trąba powietrzna) Zastol'skiy Victor Leonidovich/Shutterstock.com, (powódź) Petr Bukal/Shutterstock.com, (piorun) Jhaz Photography/Shutterstock.com; s. 59 (hodowla dżdżownic) G. Bryk/WSiP, (dżdżownice w terrarium) DK Limited/Corbis/FotoChannels; s. 60 (witka wierzbowa) Acter/Shutterstock.com, (wierzba) Pablo Scapinachis/Shutterstock.com, (gałązka sosny) de2marco/Shutterstock.com, (sosna zwyczajna) Jan Martin Will/Shutterstock.com, (liść kasztanowca) Anastasiya Smirnova/Shutterstock.com, (kasztan) valzan/Shutterstock.com, (kasztanowiec europejski) PRESNIAKOV OLEKSANDR/Shutterstock.com; s. 60–61 (trawa) Zoom Team/Shutterstock.com; s. 61 (gałązka świerku) SeDmi/Shutterstock.com, (świerk pospolity) prism68/Shutterstock.com, (gałązka brzozy) Madlen/Shutterstock.com, (brzoza) Pablo Scapinachis/Shutterstock.com, (żołędzie i liście dębu) marilyn barbone/Shutterstock.com, (dąb europejski) Smit/Shutterstock.com; s. 64 (chłopiec z posortowanymi odpadami) Leah-Anne Thompson/Shutterstock.com, (dziewczynka z makulaturą) yalayama/Shutterstock.com, (pojemniki do sortowania odpadów) prism68/Shutterstock.com; s. 65 (strzałki) kanate/Shutterstock.com; s. 68 (worek z płatkami owsianymi) Christopher Elwell/Shutterstock.com, (bułka z ziarnami) Garsya/Shutterstock.com, (jajko) Volodymyr Krasnyuk/Shutterstock.com, (miska z kaszą gryczaną) Laitr Keiows/Shutterstock.com, (ser) Edyta Pawłowska/Shutterstock.com, (brokuł) wildlywise/Shutterstock.com; s. 68–69 (obrus) Jiri Hera/Shutterstock.com; s. 69 (marchewka) HomeStudio/Shutterstock.com, (truskawki) Suto Norbert Zsolt/Shutterstock.com, (pomidor) Vitaly Korovin/Shutterstock.com, (jabłko) Yasonya/Shutterstock.com, (banan) kuppa/Shutterstock.com, (pączek) matin/Shutterstock.com, (frytki) Joao Virissimo/Shutterstock.com, (hamburger) Valentyn Volkov/Shutterstock.com, (butelka z colą) TigerForce/Shutterstock.com, (babeczka) Ruth Black/Shutterstock.com; s. 77 (dziewczynki malujące jajka) Ada Summer/Corbis/FotoChannels, (malowanie farbami) Liv friis-larsen/Shutterstock.com, (malowanie woskiem) sebikus/Shutterstock.com, (farbowanie jajek) Hallgerd/Shutterstock.com, (oklejanie jajka) FoodPhotography Eising/the food passionates/Corbis/FotoChannels, (pisklę) Steshkin Yevgeniy/Shutterstock.com; s. 78 (chleb) urfin/Shutterstock.com, (twarożek) Magone/Shutterstock.com, (ogórek) foodonwhite/Shutterstock.com, (rzodkiewka) Nattika/Shutterstock.com, (papryka) violetkaipa/Shutterstock.com; s. 78–79 (baranki z twarogu, kucharek) B. Wojciechowski i J. Cukla/WSiP; s. 82 (dymki) LittleRambo/Shutterstock.com, (dzwonki chromatyczne) R. Piątkowski/WSiP; s. 83 (trąbka) PhotoDisc, (flet poprzeczny) PhotoDisc, (flet prosty) Colour/Shutterstock.com; s. 84 (Henryk Weyssenhoff, *Wiosna*; Peter Rubens, *Taniec chłopów*; Cornelius van Leemputten, *Pasterz i jego pies*) reprodukcja; s. 94, 98 (patyczki) Agata Bażyńska-Khan/WSiP; 96 (ołówek) irin-k/Shutterstock.com; s. 96, 97 (linijka) ekler/Shutterstock.com; s. 96 (dłonie) Lena Lir/Shutterstock.com; s. 97 (wstążka) gillmar/Shutterstock.com, (spinacz) Jakub Krechowicz/Shutterstock.com, (gwóźdź) grafvision/Shutterstock.com, (gumka) Picsfive/Shutterstock.com, (karteczka) kanate/Shutterstock.com, (karteczka) Markus Gann/Shutterstock.com, (stokrotka) ekler/Shutterstock.com, (metr) Alexander Lobanov/Shutterstock.com, (metr) Skobrik/Shutterstock.com; s. 98, 99 (karteczki) schab/Shutterstock.com; s. 99 (dłonie) B. Wojciechowski i J. Cukla/WSiP; s. 102 (tulipany) AlenKadr/Shutterstock.com, (dziewczynka) Africa Studio/Shutterstock.com

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne oświadczają, że podjęły starania mające na celu dotarcie do właścicieli i dysponentów praw autorskich wszystkich zamieszczonych utworów. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, przytaczając w celach dydaktycznych utwory lub fragmenty, postępują zgodnie z art. 27¹⁾ *Ustawy o prawie autorskim*. Jednocześnie Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne oświadczają, że są jedynym podmiotem właściwym do kontaktu autorów tych utworów lub innych podmiotów uprawnionych w wypadkach, w których twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia.

